

Eraalgatusliku kaitse rakendamise mudelid ning soovitused kaitse korraldamiseks

Lõpparuanne

16. jaanuar 2009

Töö tutvustus

Teostatud tööd

Teostatud tööd

▶ Intervjuud

- ▶ Hetkeolukorra kaardistamine
- ▶ Probleemide määratlemine
- ▶ Võimalike lahenduste kaardistamine

▶ Metsaomanike küsitlus

- ▶ Eraalgatusel põhineva keskkonnakaitse rakendamine erametsades

▶ Fookusgrupi arutelud

- ▶ Uuringu vahetulemuste esitlemine
- ▶ Eksperthinnangud tehtud töödele

▶ Sekundaarallikate analüüs

- ▶ Hetkeolukorra kaardistamine
- ▶ Probleemide määratlemine
- ▶ Võimalike lahenduste kaardistamine

Töö tutvustus

Metsaomanike küsitlus

Küsitluse lühitutvustus

- ▶ Ernst & Young viis käesoleva töö raames läbi küsitluse “Eraalgatusel põhineva keskkonnakaitse rakendamine erametsades”.
- ▶ Küsitlust levitati läbi metsaühistute metsaomanikele ning link küsitlusele oli üleval ka Erametsakeskuse kodulehel.
- ▶ Küsitluse käigus uuriti erametsaomanike seisukohti vabatahtliku kaitse initsiatiivide kohta.
- ▶ Küsitluse tulemusi kajastatakse käesolevas töös valikuliselt.

Küsitluse info

Kokku vastuseid	101
Periood	5. detsember- 19 .detsember 2008
Küsitluse meetod	Kvantitatiivne internetiküsitlus
Küsimuste disain	Suletud, avatud ja valikvastustega

Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

Eraalgatuslik kaitse

Eraalgatusliku kaitse mõiste

Eraalgatuslik kaitse

- ▶ Eraalgatuslik kaitse antud uuringu kontekstis on erametsaomaniku algatusel toimuv bioloogilise mitmekesisuse kaitse

Bioloogiline mitmekesisus

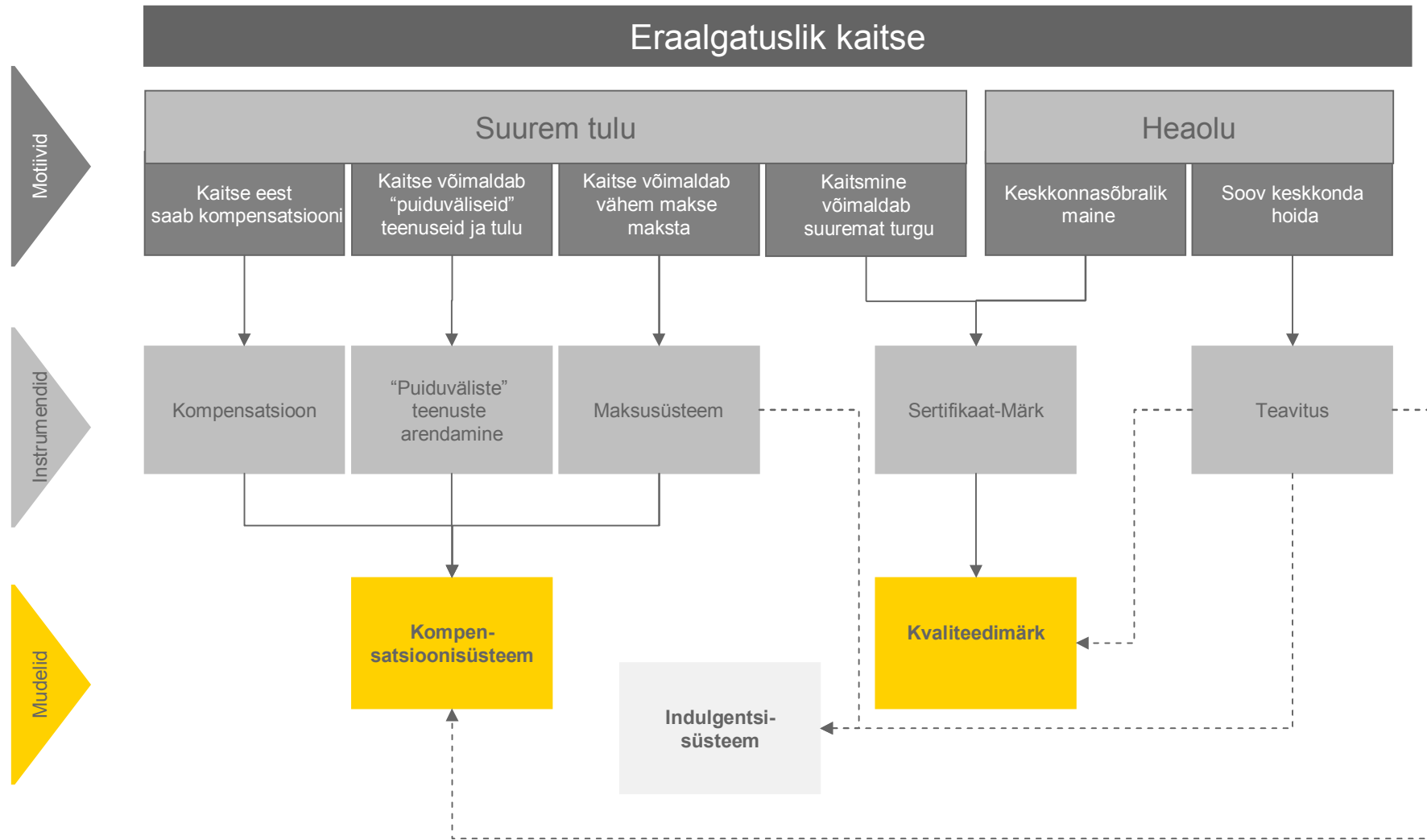
- ▶ Bioloogiline mitmekesisus tähendab mistahes päritoluga elusorganismide rohkest *inter alia* maismaa-, mere- jt. veeökosüsteemides ning neid hõlmavates ökoloogilistes kompleksides; see sisaldab ka liigisisest, liikidevahelist ja ökosüsteemidevahelist mitmekesisust*
- ▶ Antud uuring keskendub bioloogilise mitmekesisuse kaitsele metsades

Bioloogilise mitmekesisuse kaitse

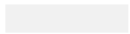
- ▶ Bioloogilise mitmekesisuse kaitse antud uuringu kontekstis tähendab liikide ja ökosüsteemide kaitseks teatud ökoloogiliselt väärtuslike piirkondade majandamise alt väljajätmist ja/või taastamistõid ja investeeringuid metsade ökoloogilise väärtuse parandamiseks
- ▶ Bioloogilise mitmekesisuse kaitse võib tähendada vääriselupaikade kaitset, liikide elupaikade kaitset, ökosüsteemide kaitset jms.

Eraalgatusliku kaitse

Eraalgatusliku kaitse instrumendid bioloogilise mitmekesisuse kaitseks

6

- Bioloogilisele mitmekesisuse kaitsele suunatud mudelid
- Finantseerimis- ning tugisüsteem, kuid ei ole eraldiseisev mudel

Eraalgatuslik kaitse

Eraalgatusliku kaitse üldised mõjud

- ▶ Eraalgatuslik kaitse võib võimaldada laiemat bioloogilise mitmekesisuse kaitset, vähendades seejuures riigi kohustusi kaitsekorralduses.
- ▶ Eraalgatuslik kaitse võib osutada finantsiliselt odavamaks ning tõhusamaks lähenemiseks.
- ▶ Siiski võib vabatahtlik ja kompenseerimata eralagatuslik bioloogilise mitmekesisusele suunatud kaitse tuua kaasa suureneva puidu hinna, seoses metsaomanike kõrgemate majandamiskuludega.*

Positiivsed mõjud

- ▶ Vabatahtlikku kaitse puhul on metsaomanikul suurem pühendumus
- ▶ Omanikul selge arusaam metsas seisukorrast ja vajalikest tegevustest, mistõttu eraalgatuslik kaitsekorraldus võib osutada tõhusamaks kui riigipoolne
- ▶ Lepinguga tekib riigil ülevaade erametsaomaniku tegevusest
- ▶ Võib osutada riigi jaoks odavamaks ja tõhusamaks

Negatiivsed mõjud

- ▶ Eraalgatuslik kaitse ei pruugi olla stabiilne
- ▶ Eraalgatuslik kaitse on täna tugevas seoses riigipoolse finantseerimisega ning seetõttu on sisse viidud ka erinevad kompensatsiooniprogrammid
- ▶ Mõju väheaktiivsele metsaomanikule puudub

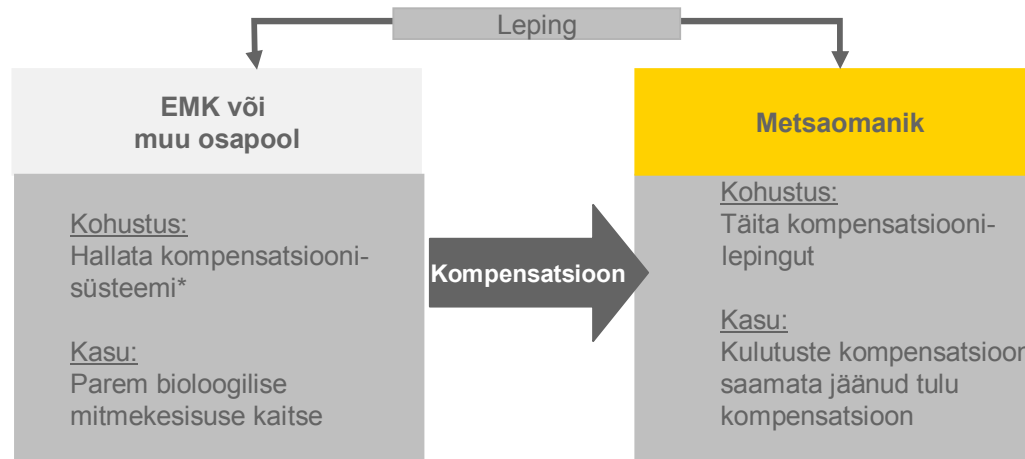
Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

Kompensatsioonisüsteemid

Üldine süsteemide läbilõige

Kompensatsioonimehhanismid bioloogilise mitmekesisuse kaitseks

- ▶ Kompensatsioonimehhanismid on üks lihtsamaid ja enamlevinumaid süsteeme eraalgatusel põhineva bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.
- ▶ Kompensatsioonimehhanisme kasutatakse lisaks eraalgatuslikule kaitsele ka õigusaktidest, seega avalikust huvist tuleneva biodiversiteedi kaitse korral.
- ▶ Käesolevas aruandes kirjeldatakse kaht võimalikku kompensatsioonimehhanismi.
 1. Vääriselupaikade kaitselepingute süsteem (VEP)
 2. Turupõhine kompensatsioonisüsteem
- ▶ Vääriselupaikade (VEP) kaitselepingute süsteem on Eestis rakendatud eraalgatusliku kaitse mehhanism. Käesolevas aruandes analüüsitakse olemasolevat süsteemi ja tehakse soovitusi süsteemi edasiseks rakendamiseks.
- ▶ Turupõhine kompensatsioonisüsteem on eraalgatusliku kaitse mehhanism, mis on koostatud erinevate riikide eraalgatusliku kaitse kogemuste põhjal sobitades välisriikide kogemused Eesti konteksti.

9 *Siin ja edaspidi räägitakse Erametsakeskusest kui ühest võimalikust süsteemide rakendajast, kuna süsteemide rakendamine sobitub Erametsakeskuse funktsioonidega ning Erametsakeskusel on olemas vastav kompetents. Samas ei ole välistatud teised potentsiaalsed rakendajad.

Kompensatsioonisüsteemid

Senine kogemus

Eraalgatusel põhinevad bioloogilise mitmekesisuse kaitsele suunatud kompensatsioonimehhanismid

- ▶ Mitmetes riikides nagu Austria, Soome, Rootsi ja USA on rakendatud erinevaid eraalgatusel põhinevaid mehhanisme. Soomes on METSO programmi raames pandud tugevat rõhku bioloogilise mitmekesisuse tagamisele läbi vabatahtlike lepingute. Programmi eelarve aastateks 2009- 2012 on 182 miljoni eurot (2,8 miljardit krooni).
- ▶ Eestis võib eraalgatusel põhinevaks bioloogilise mitmekesisuse kaitse toetuseks lugeda VEP lepinguid. VEP lepingute 2008. aasta eelarve oli 2,2 miljonit krooni*.
- ▶ Kaitse all olevatest metsadest Eestis on 81 000 ha** erametsades. Oluliselt piiravate kaitsekohustustega metsamaa on kohustatud riik erametsaomanikelt välja ostma, kuid väljaostmine on aeganõudev protsess ning käesoleval hetkel ei ole metsaomanikul kohustusealuse maa müümisele muud mõistlikku alternatiivi. Leevendamaks eelarvepiirangutest ja administratiivkoormusest tulenevat väljaostmisprotsessile kuluvat aega oleks mõistlik rakendada paralleelselt riigieelarvet korruga vähemkoormavat kompensatsioonimehhanismi.
- ▶ Täna ei ole metsaomanikke bioloogilise mitmekesisuse kaitseks piisavalt kaasatud.

Metsaomanike küsitlus

Otseselt bioloogilise mitmekesisuse kaitsele suunatud toetused

- ▶ 80% küsitlusele vastanud metsaomanikest leiab, et riigi poolsed looduskaitsele suunatud toetused on vajalikud

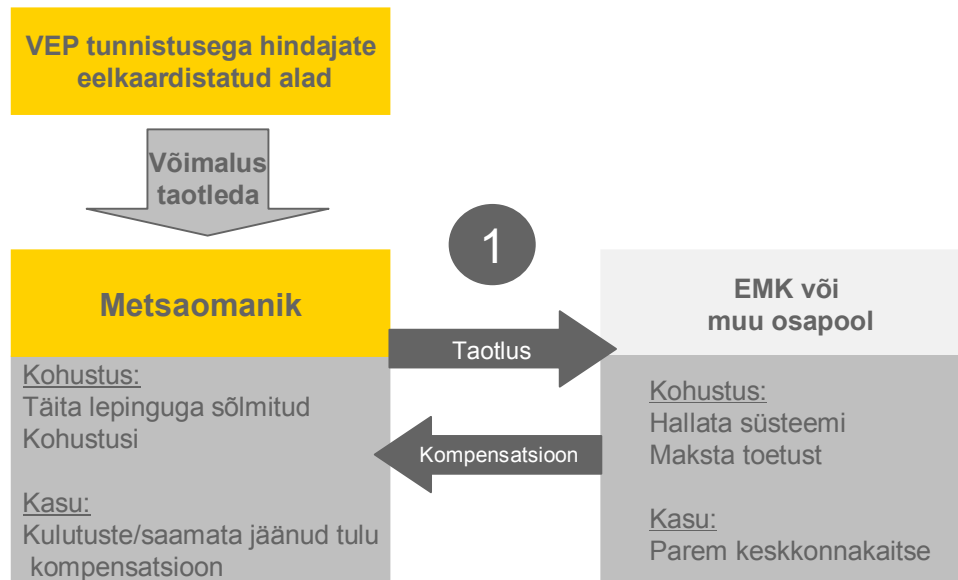
Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte
3.1	Soovitused

VEP

Mudeli läbilõige

Vääriselupaikade kaitsелеpingud

- ▶ Vääriselupaikade kaitsелеpingud on mehhanismiks bioloogilise mitmekesisuse kaitsel tulundusmetsas. Kaitsелеpinguid on võimalus sõlmida metsaomanikel, kelle aladel paiknevad eelkaardistatud vääriselupaigad. Kompensatsiooni kaitse eest makstakse saamatajäänud tulu põhjal võttes arvesse alal paikneva puidu väärtust.

VEP

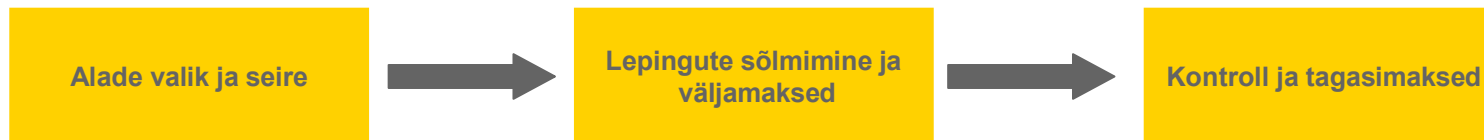
Mehhanismi kirjeldus ja rakendamiskogemus

Mehhanismi kirjeldus	
Põhimõte	<ul style="list-style-type: none">▶ Tegemist on süsteemiga, kus metsomanikul on õigus taotleda kompensatsiooni metsamaa kaitse alla võtmise eest, kui tema maal asub vääriselupaikade inventuuri käigus kaardistatud vääriselupaik.
Alad	<ul style="list-style-type: none">▶ Süsteemi rakendatakse 1999-2002. a toimunud vääriselupaikade inventuuri käigus kaardistatud aladel.▶ Määruse kohaselt on ette nähtud täiendav alade kaardistus metsatakseerimise käigus. VEP alade valiku kriteeriumid on sätestatud Keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määruses nr 2 "Vääriselupaikade klassifikaator ja valiku juhend".
Lepingulised kohustused	<ul style="list-style-type: none">▶ Metsomanik kohustub lepingu sõlmimisel 20 aastaks lepinguga hõlmatud metsamaa majandamise alt välja jätma.▶ Süsteemi haldaja kohustub tingimuste täitmise eest kompensatsiooni maksuma.
Kompensatsioon	<ul style="list-style-type: none">▶ Kompensatsiooni arvutatakse VEP-il asuva puiduväärtuse järgi. Kompensatsiooni arvutamise põhimõtted on sätestatud Keskkonnaministri 14. märtsi 2007. a määruses nr 22 "Erametsa toetamise alused, toetuse taotlusele esitatavad nõuded, vääriselupaiga kaitseks kinnisasja koormamise tingimused ning toetuse tagasinõudmise kord".

Senine kogemus
<ul style="list-style-type: none">▶ VEP lepingute sarnaseid toetusi võib leida mitmetest riikidest. Eesti puhul on suurimaks eeskujuks ja partneriks olnud Rootsi.▶ Esimesed VEP lepingud Eestis sõlmiti 2001 - 2002 aastal, kui lõppes vääriselupaikade üle-eestiline inventuur, siis 2004. aastal ja uuesti alates 2006. aastast.▶ 2008. aasta detsembris on kaardistatud ligi 2100 vääriselupaigast lepingutega hõlmatud 233 vääriselupaika. Katkestatud või katkestamisel on ligikaudu 10 lepingut.▶ Põhilised probleemid vääriselupaikade kaitse süsteemis:<ul style="list-style-type: none">▶ Süsteem ei ole dünaamiline▶ Vähene poliitiline huvi süsteemi arendamiseks ja rahastamiseks▶ Lepingute sõlmimise madal aktiivsus▶ Metsaomanike vähene teadlikkus VEP süsteemist ja loodusliku mitmekesisuse säilitamisest üldiselt (küsitluse kohaselt ei pea 20% ennast piisavalt teadlikuks)▶ Puudused kompensatsiooni arvutamise alustes▶ Puudused toetuste väljamaksmise süsteemis▶ Metsaomanike vähene kaasatus ja negatiivne suhtumine riigi mehhanismidesse

VEP

VEP lepingute administreerimine

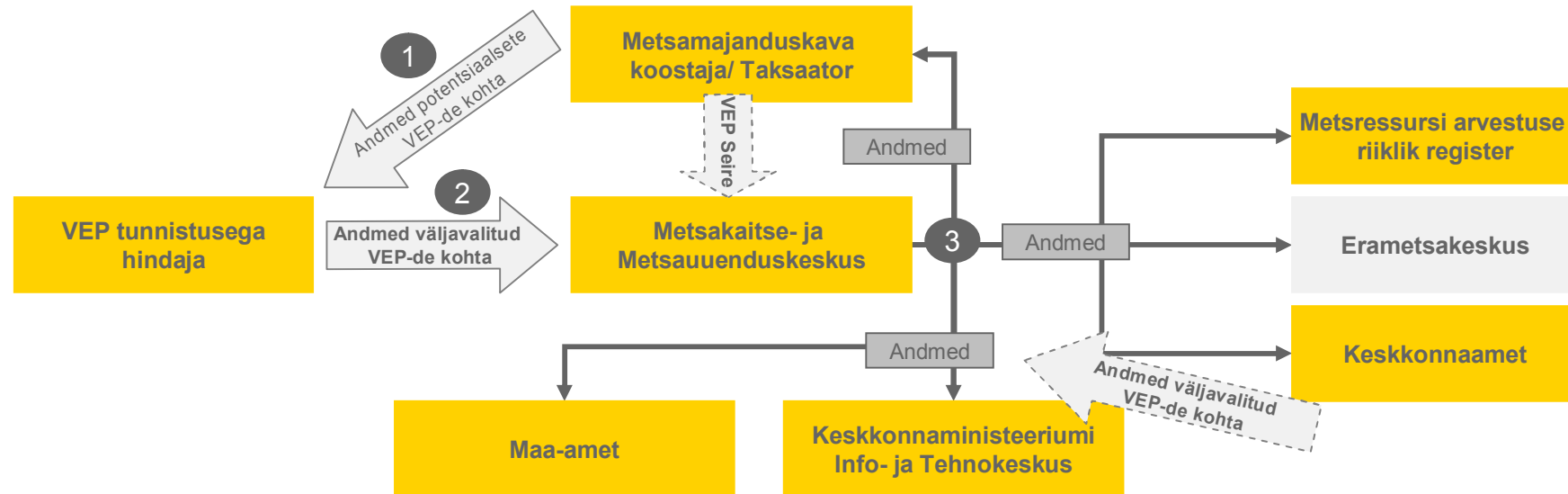

VEP lepingute administreerimine

- ▶ VEP lepingutega seotud administreerimine on parema kirjeldamise huvides jaotatud kolmeks osaks:
 - ▶ Alade valik ja seire
 - ▶ Lepingute sõlmimine ja väljamaksed
 - ▶ Kontroll ja tagasimaksed
- ▶ Järgnevalt on välja toodud iga administreerimise etapiga seoses:
 - ▶ Protsessi kaardistus, sh protsessiga seotud osapooled
 - ▶ Protsessi kirjeldused
 - ▶ Etapiga seotud tähelepanekud ning soovitused etapi edaspidiseks rakendamiseks

VEP

Alade valik ja seire (1/3)

Protsessi kirjeldus määruse kohaselt	
1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Potentsiaalsete VEP-de kaardistamine ning seire toimub takseerimise käigus, informatsioon potentsiaalsete VEP-de kohta esitatakse takseerimise tulemusena VEP tunnistusega hindajatele.
2	<ul style="list-style-type: none"> ▶ VEP tunnistusega hindajad vastutavad väljavalitud alade ekspertiisi eest, juhul kui ala vastab VEP tingimustele, saadetakse andmed kaardistatud VEP-de kohta Metsakaitse- ja Metsauenduskeskusele.
3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus kannab saadud teabe metsaressursi arvestuse riiklikku registrisse ning edastab info VEP-de kohta <ol style="list-style-type: none"> 1. Metsamajanduskava koostajale 2. Erametsakeskusele 3. Keskkonnaametile 4. Maa-ametile 5. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskusele

VEP

Alade valik ja seire (2/3)

Tähelepanekud ja soovitused

- ▶ Olemasolevad VEP-d on kaardistatud vääriselupaikade üleriigilise inventuuri käigus, mis oli võrdlemisi kulukas protsess. Määruse kohaselt on VEP alade kaardistamine jätkuv protsess, kuid intervjuude põhjal võib öelda, et VEP alade süstemaatilist kaardistamist ei toimu. Seega ei ole süsteemi jätkumine tagatud. Süsteemi jätkamisel ja edasiarendamisel on oluline tagada alade kaardistamise jätkusuutlikkus.

Soovitus 1:	▶ Tagada VEP alade valik osana metsamajandamiskava koostamise protsessist	▶ Jätkusuutlik alade kaardistamine ▶ Ülevaade VEP-dest	▶ Administratiivse koormuse suurenemine
▶ Olemasolevas väljavaliku protsessis on palju osapooli, kuid metsaomanikku ei ole potentsiaalse osapoolena valikuprotsessis nähtud.			
Soovitus 2:	▶ Anda metsaomanikule võimalus pakkuda välja potentsiaalseid VEP alasid	▶ Metsaomaniku kaasamine ▶ Jätkuv alade kaardistamine	▶ Administratiivse koormuse suurenemine (ala vastavuse kontroll)
▶ Puudub hea ülevaade VEP-de arvust. Hinnanguliselt on alates VEP alade kaardistusest ligikaudu 15% neist maha raiutud. Integreerides VEP alade kaardistamise ja seire osaks metsamajandamiskava koostamisest on saavutatav ka parem ülevaade VEP-dest.			
Soovitus 3:	▶ Tagada VEP seire metsamajandamiskava koostamise protsessi käigus	▶ Ühiskonna teadlikkus	▶ Teavitamisega seonduvad kulud

VEP

Alade valik ja seire (3/3)

Tähelepanekud ja soovitused

▶ Ühiskond ei ole teadlik vääriselupaikade kaitsest ning sellega seotud kasust ühiskonnale.

Soovitus 4:

▶ Teha selgitustööd VEP-de olemusest ühiskonnas

▶ Ühiskonna teadlikkus

+

▶ Teavitamisega seonduvad kulud

-

▶ Maaomanikud ei ole alati teadlikud vääriselupaikade paiknemisest oma maal.

Soovitus 5:

▶ Teavitada metsaomanikku tema metsas paiknevast VEP-st ja sellega kaasnevatest võimalustest

▶ Metsaomaniku kaasamine
▶ Suurem bioloogilise mitmekesisuse kaitse

+

▶ Teavitamisega kaasnevad kulutused

-

▶ Puudub selge poliitiline seisukoht VEP-ide edasise kaardistamise ning toetuste edasise maksmise osas.

Soovitus 6:

▶ Tagada selge poliitiline seisukoht VEP-de toetamise osas

▶ Jätkusuutlik süsteemi toimimine

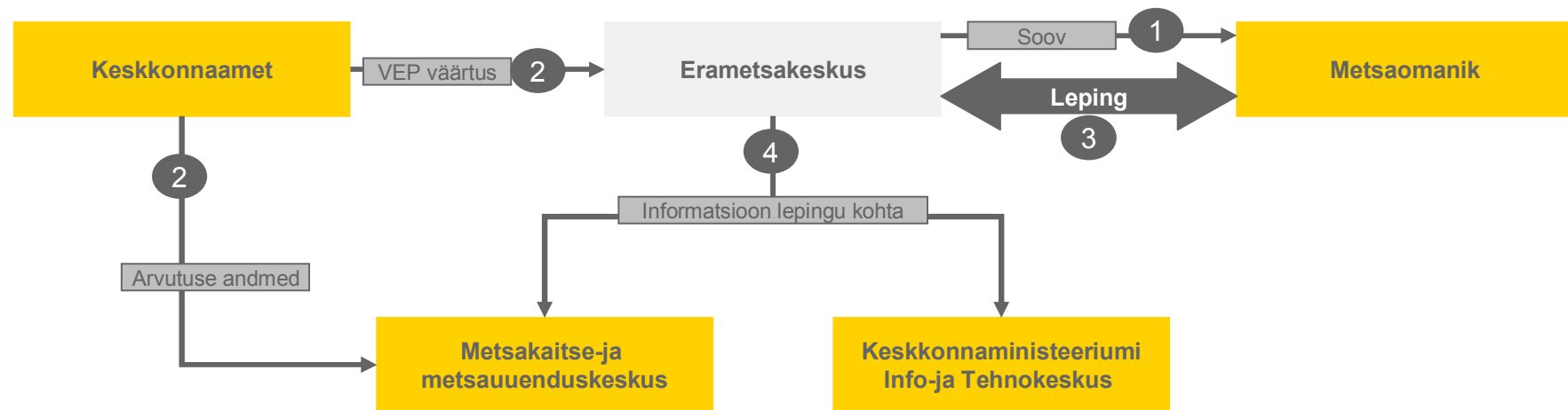
+

▶ Oht süsteemi lõpetamiseks

-

VEP

Lepingute sõlmimine ja väljamaksed (1/5)

Protsessi kirjeldus	
1	▶ Lepingu sõlmimise protsessi algatab metsaomanik, kes annab teada oma soovist sõlmida VEP leping.
2	▶ Lepingu sõlmimisele eelnevalt arvutab Keskkonnaamet VEP aluse puidu väärtuse ning edastab andmed arvutuse kohta Erametsakeskusele ning Metsakaitse-ja Metsauenduskeskusele.
3	▶ Lepingute sõlmimise protsessi keskmes on Erametsakeskus, kes tagab lepingu sõlmimise erametsaomanikuga.
4	▶ Erametsakeskus teavitab Metsakaitse- ja Metsauenduskeskust ning Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskust lepingu sõlmimisest.

VEP

Lepingute sõlmimine ja väljamaksed (2/5)

Tähelepanekud ja soovitused

- ▶ Täna on lepingute sõlmimise aktiivsus madal. 2008 aastal sõlmiti ligikaudu 45 lepingut. Samas on erametsas kaardistatud ligikaudu 2100 VEP-i.

Valikud lepingute sõlmimisel:

Valik 1:	<ul style="list-style-type: none">▶ Lõpetada VEP lepingute sõlmimine	<ul style="list-style-type: none">▶ Ei lisanduks täiendavaid VEP väljamakseid▶ Selge riigipoolne otsus	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Väljatöötamisele kulunud pingutused oleksid asjatud▶ Eraalgatusliku kaitseinitsiatiivi lõpetamine▶ Kulud seoses lepingute lõpetamisega	-
Valik 2:	<ul style="list-style-type: none">▶ Jätkata tänase tempoga	<ul style="list-style-type: none">▶ Säilib võimalus lepingute sõlmimiseks ja läbi selle mehhanism eraalgatuslikuks kaitseks	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Ei oleks selget riigipoolset otsust▶ Hoitaks üleval poolikut mehhanismi	-
Valik 3:	<ul style="list-style-type: none">▶ Suurendada lepingu sõlmimise aktiivsust	<ul style="list-style-type: none">▶ Parenenud bioloogilise mitmekesisuse kaitse▶ Võimalus suurendada erametsaomaniku initsiatiivi kaitsetegevustes▶ Selge riigipoolne otsus	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Suurenevad kulud VEP toetustele	-
 Valik 4:	<ul style="list-style-type: none">▶ Integreerida vääriselupaigad turupõhise kompensatsiooni mudeliga (selgitatud järgmistel slaididel)	<ul style="list-style-type: none">▶ Parenenud bioloogilise mitmekesisuse kaitse▶ Võimalus suurendada erametsaomaniku initsiatiivi kaitsetegevustes▶ Väiksemad kulud samade alade kaitseks	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Täiendavad kulutused uue süsteemi loomiseks	-

VEP

Lepingute sõlmimine ja väljamaksed (3/5)

Tähelepanekud ja soovitused

- ▶ Täna võetakse vääriselupaiga väärtuse arvutamisel arvesse vaid sellel oleva puidu väärtust. Arvestamata jäetakse vääriselupaiga enda ökoloogiline väärtus ning ka teised alternatiivtulud paiga potentsiaalsel kasutamisel. Samas ei ole ökoloogiliselt väärtuslikud paigad alati väärtuslikud puiduproduktiooni poolest ning vastupidi.

Erinevad võimalused kompensatsiooni arvutamiseks:

Valik 1:	▶ Jätkata tänase süsteemiga, kus kompensatsiooni arvutatakse vastavalt puiduväärtusele	▶ Selge võimalus saamatajäänud tulu kompenseerimiseks +	▶ Ei võimalda eelistada ökoloogiliselt väärtuslikemaid metsaalasid -
 Valik 2:	▶ Võtta arvesse lisaks puidu väärtusele vääriselupaiga väärtust (ala ökoloogilist väärtust)	▶ Kõrgemalt väärtustatud vääriselupaikade parem säilimine +	▶ Kompensatsiooni arvutamise suurem subjektiivsus -

- ▶ Praegu on väljamaksed võrdlemisi suur kulu riigile, seetõttu tuleks kaaluda mehhanisme, kus bioloogilise mitmekesisuse metsas maksab kinni bioloogilise mitmekesisuse vähendaja mujal (nn "Indulgentsi süsteem"). Samuti võiks kaaluda kompensatsioonisumma vähendamist. 2007 aastal sõlmitud lepingute keskmine kompensatsiooni summa aasta kohta oli 5000 krooni ning 2008 aastal 6800 krooni, samal ajal kui Soome sarnasel programmil oli see 2004 aastal 2500 krooni.

Soovitus 7:	▶ Kaaluda "indulgentsi süsteemi rakendamist" (süsteemist lähemalt edaspidi)	▶ Väiksem koormus riigieelarvele + ▶ Turupõhine bioloogilise mitmekesisuse kaitse	▶ Kohustuse panemine teisele sektorile nõuab poliitilist tahet -
Soovitus 8:	▶ Vähendada keskmist kompensatsioonisummat hektari kohta praeguselt 6800 kroonilt 4000 kroonini	▶ Rohkem kaitstavat ala sama eelarve kohta +	▶ Metsaomanike lepingute sõlmimise motivatsiooni langus -

VEP

Lepingute sõlmimine ja väljamaksed (4/5)

Tähelepanekud ja soovitused

- ▶ Küsimusi on tekitanud ka kompensatsiooni väljamaksmise süsteem. Olemasolev süsteem on võrdlemisi ressursimahukas. Iga-aastased väljamaksed tekitavad administreerimiskulu ning suurendavad ohtu hilinenud või vales summas väljamakseteks. Metsa raiumisest saadava tulu saab metaomanik ühekorruga, samal ajal kui hüvis makstakse välja 20 aasta jooksul aastaste võrdsete väljamaksete kaupa, mistõttu valik VEP-i kasuks on vähem atraktiivne. Kompensatsioonisumma iga-aastaste väljamaksete puhul ei arvestata muutusi majandusmaastikul, seeläbi saab metsaomanik tegelikkuses kätte turusituatsiooniga kohandamata summa.

Valikud kompensatsiooni arvutamisel ja väljamaksmisel:

Valik 1:	<ul style="list-style-type: none">▶ Jätkata iga-aastaste võrdsete väljamaksetega	<ul style="list-style-type: none">▶ Väiksem oht probleemide tekkeks kinnistu müümisel	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Metsaomanike võrdlemisi madal motiveeritus võrreldes raiest saadava ühekordse tuluga.▶ Suur administratiivne koormus väljamaksetele	-
 Valik 2:	<ul style="list-style-type: none">▶ Teha väljamaksed iga 5 aasta tagant vastavalt kehtivatele turuhindadele	<ul style="list-style-type: none">▶ Vähenenud administratiivne koormus▶ Metsaomanike suurem motiveeritus	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Võimalikud probleemid kinnistu müümisel (tulu VEP-st esimesel omanikul, kohustused lähevad edasi uuele omanikule)	-
Valik 3:	<ul style="list-style-type: none">▶ Teha ühekordne väljamakse lepingu sõlmimisel	<ul style="list-style-type: none">▶ Vähenenud administratiivne koormus▶ Tulu korruga kätte (sarnane tuluga raiest)▶ Ei teki turuhindade järgi kohandamise vajadust	+	<ul style="list-style-type: none">▶ Võimalikud probleemid kinnistu müümisel (tulu VEP-st esimesel omanikul, kohustused lähevad edasi uuele omanikule)	-

VEP

Lepingute sõlmimine ja väljamaksed (5/5)

Metsaomanike küsitlus

Lepingu sõlmimise
keerukus

- ▶ 3 lepingu sõlminut 5-st peavad VEP lepingu sõlmimise protsessi lihtsaks
- ▶ 16% toetust mittetaotlenud metsaomanikest peab toetusega seotud administratsiooni liialt tülikaks

VEP lepingute pikkus

- ▶ Kõik vastanud lepingupartnerid pidasid lepingu sõlmimise perioodi mõistlikuks või pigem mõistlikuks
- ▶ Vaid 3% mittetaotlejatest peab 20 aastast lepingut liialt pikaks

Kohustused

- ▶ 4 lepingupartnerit 5-st leidsid, et lepinguga kaasnevad kohustused ei ole liialt koormavad
- ▶ 12% mittetaotlejatest pidas lepinguga kaasnevaid kohustusi liialt tülikateks

Kompensatsiooni
suurus

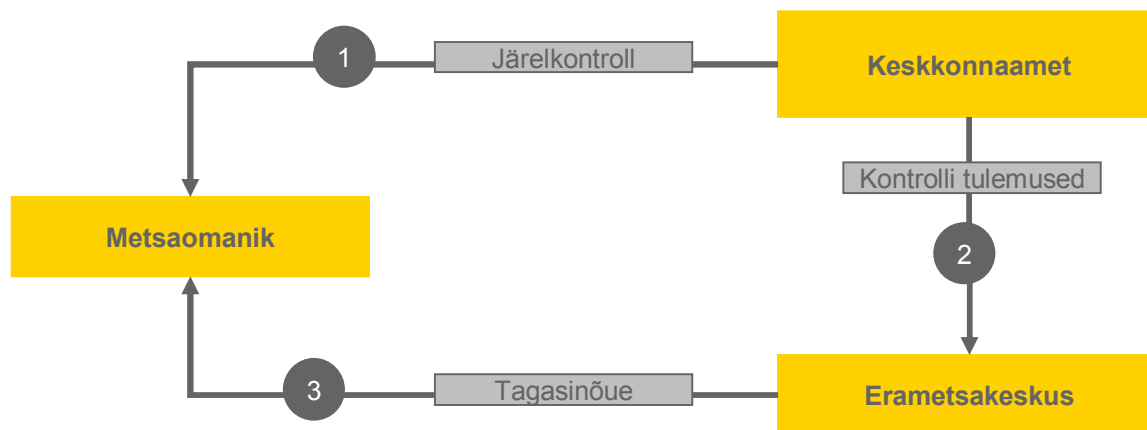
- ▶ 3 VEP lepingu sõlminud metsaomanikku 5-st leidsid, et kompensatsioon pigem katab saamatajäänud tulu ning 2 metsaomanikku väitega ei nõustunud
- ▶ 18% mittetaotlejatest peab kaasnevaid hüvesid liialt väikeseks

Väljamaksete periood

- ▶ Väitega, et kompensatsiooni väljamaksmine osade kaupa on mõistlik ei nõustunud kaks, pigem ei nõustunud üks ning pigem nõustusid kaks viiest vastanud VEP lepingu sõlminud metsaomanikust
- ▶ 5% mittesõlminutest tõi lepingu mittesõlmimise põhjusena välja liialt väikeste osadena tehtavad väljamaksed

VEP

Kontroll ja tagasimaksed (1/2)

Protsessi kirjeldus	
1	▶ Kontrolli lepingu täitmise osas teostab Keskonnaamet.
2	▶ Kui kontrolli tulemusena avastatakse rikkumine, saadetakse vastav teade Erametsakeskusele.
3	▶ Erametsakeskusel on õigus lepingut rikkunud erametsaomanikult makstud hüvis tagasi nõuda.

VEP

Kontroll ja tagasimaksed (2/2)

Tähelepanekud ja soovitused

- ▶ Juhul, kui rikkumisi kontrolli käigus ei avastata, ei jõua teave toimunud kontrollist Erametsakeskuseni. Seega ei saa Erametsakeskus olla kindel, kas kontrolli on teostatud.

Soovitus 9:	▶ Koondada teave kontrollitud VEP-ide kohta keskkonnaameti esindustes ühtsesse dokumenti ning esitada teave tehtud kontrollides kindla perioodi tagant Erametsakeskusele ka siis, kui rikkumisi ei avastatud.	+ ▶ Kindlus kontrolli toimumise kohta Erametsakeskusel suureneb ▶ Parem ülevaade lepinguga hõlmatud VEP-de olukorrast	- ▶ Lisandub teatud administratiivne koormus
-------------	---	---	---

- ▶ Kontrolliga tehakse iga-aastaselt kõikidele VEP-dele, mis tähendab Keskkonnaametile suurt koormust. VEP lepingute aktiivsemal sõlmimisel kasvaks koormus veelgi.

Soovitus 10:	▶ Teostada kontrolli valikuliselt teatud protsendi juhuvalimi alusel moodustatud VEP-de osas nii, et iga VEP-i kontrollitaks pikema perioodi tagant.	+ ▶ Väheneb koormus Keskkonnaametile	- ▶ Kindlus VEP lepingute täitmise osas väheneb
--------------	--	---	--

VEP

Ettepaneku kokkuvõte

Osapooled	Ülesanded	Administratiivne koormus*
Erametsakeskus või muu osapool	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lepingu sõlmimine ▶ Väljamaksete tegemine ▶ Statistika pidamine sõlmitud lepingute kohta ja andmete edastamine teistele osapooltele ▶ Tagasinõuete tegemine ▶ Teavitustegevused 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hinnanguliselt 0,5 töökohta
Metsaomanik	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lepingu sõlmimine 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega
Keskkonnaamet	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Alade eelkontroll ja kompensatsiooni arvutamine ▶ Info edastamine Erametsakeskusele ▶ Alade kontroll ja seire 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 0,5 töökohta igas keskkonnaameti esinduses
Taksaator	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Potentsiaalsete alade kaardistamine takseerimise käigus ▶ Keskkonnaameti teavitamine potentsiaalsetest kaardistatud aladest 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega

* Koormuse arvutamise alustest täpsemalt järgmisel slaidil

VEP

Eelarve

KULUD*

Püsi- ja muutuvkulud	EEK/aasta
Tööjõukulu (8 töötajat)	1 659 840
Kütuse/sõiduki/telefoni kompensatsioon	90 000
Notariaalsed kulud	120 000
Teavituskulud	50 000
Väljamaksed 1.-5. aastal	2 250 000
Väljamaksed 6.-10. aastal	4 860 000
Väljamaksed 11.-15. aastal	10 597 600
Väljamaksed 16.-20. aastal	22 674 816
Kokku 1.-5. aastal	4 169 840
Kokku 6.-10. aastal	7 087 014
Kokku 11.-15. aastal	12 724 614
Kokku 16.-20. aastal	24 901 830

TULUD

Riigieelarve
Indulgentsi süsteem

- ▶ Indikatiivse eelarve koostamisel on arvestatud järgmiste näitajatega:
 - ▶ Sõlmitud lepinguid aastas: 60
 - ▶ Keskmine ha arv lepingu kohta: 2,5
 - ▶ Keskmine aastane väljamakse ha kohta baasaastal: 3 000 krooni
 - ▶ Keskmine tarbijahinnaindeks aastas: 3,2%
 - ▶ Lepingu sõlmimise periood 20 aastat
 - ▶ Bruto kuupalk baasaastal: 13 000 krooni

- ▶ Eeldusel, et iga-aastaselt sõlmitakse sama hulk lepingud, saavutab kehtivate lepingute arv maksimumi 20 aastat pärast programmi rakendamist. Keskmiste näitajate kohaselt oleks VEP lepingutega hõlmatud ala 20 aasta pärast 3000 ha.

- ▶ Kokku 20 aasta investeering on 244 miljonit krooni

*Antud näide iseloomustab olukorda VEP lepingute sõlmimise aktiveerimisel ning keskmise kompensatsiooni-summa vähendamisel. Erinevalt 2008 aasta VEP eelarvest arvestab käesolev eelarve ka süsteemi põhilisi administreerimiskulusid. Kasutatud numbrid on hinnangulised ning võivad tegelikkuses mõnevõrra erineda.

VEP

Mõjurid

MAJANDUSLIKUD MÕJUD

- ▶ Aastane VEP eelarve on senini ligikaudu 2 miljonit krooni, mis katab makstava hüvitise ning uute lepingute sõlmisega seonduvad notaritasud. Samas ei kata see suurt osa VEP administreerimiseks tehtavaid kulutusi. Paljud töötajatega seotud kulud kaetakse süsteemis osalevate asutuste endi eelarvest, mis tähendab, et VEP süsteem on kulukam kui VEP-le eraldatud eelarverida. Keskmine VEP kompensatsiooni suurus hektari kohta oli 2007. aastal 201 000 ja 2008 aastal 136 000 krooni. Antud kujul on VEP riigile võrdlemisi kulukas, seejuures on süsteemi administreerimine võrrelduna lepingumahtudega suur.
- ▶ VEP lepingud kompenseerivad metsaomanikule looduskaitse tegevuse tõttu saamata jäänud tulu
- ▶ Erametsa rentaabluks ei avalda antud lähenemine olulist mõju, kuna metsaomanikule kompenseeritakse raiumata puidu väärtus. Samas ei võimalda toetus erinevalt raiest antud kujul ühekordset suurt tulu.

SOTSIAALSED MÕJUD

- ▶ Ühiskonna ja metsaomanike suurenenud teadlikkus bioloogilise mitmekesisuse kaitsest, see toetab otseselt Looduskaitse Arengukava eesmärki aastaks 2035. muuta mitmekesise ja kvaliteetse loodus- ja keskkonnavalase teave tarbijale kättesaadavaks ning suurendada loodus ja keskkonnatemaatika kajastamist meedias.
- ▶ Toetuse mõjul säilib bioloogiline mitmekesisus, kui väärtus ühiskonnale.
- ▶ Tagatakse metsaomaniku motivatsioon keskkonda kaitsta.
- ▶ Mõju tööhõivele on neutraalne.
- ▶ Kaudselt aitab kaasa maapiirkondade elujõulisusele.
- ▶ Püsivad metsa atraktiivsed puhkevõimalused.

KESKKONNAMÕJUD

- ▶ VEP süsteem on otseselt suunatud bioloogilise mitmekesisuse kaitsele.
- ▶ VEP lepingute sõlmimine vähendab raiemahtu, seoses teatud alade majandamise alt väljajätmisega.

VEP

Kriitilised edutegurid VEP süsteemi jätkamisel

Kriitilised edutegurid

- ▶ Defineerida riigi ja ühiskonna huvi bioloogilise mitmekesisuse kaitseel
 - ▶ Kui suur on vajadus bioloogilise mitmekesisuse kaitse järele ning kas selle vajaduse katab olemasolev mehhanism
- ▶ Suurendada metsaomaniku teadlikkust bioloogilise mitmekesisuse kaitsest ning kaasnevatest võimalustest

VEP

Valikud edaspidiseks (1/2)

 +	Variant A- Jätkata vaid sõlmitud lepingutega Juhul kui puudub poliitiline tahe ja ühiskonna huvi VEP-de kaitse osas või kui otsustatakse kasutusele võtta muu kompensatsioonimehhanism.	-
<ul style="list-style-type: none">▶ Riigi kulutused ei suureneks▶ Selge otsus riigi poolt▶ Võimalus kasutada VEP-dele eraldatud raha teisteks kompensatsioonimehhanismideks.	<ul style="list-style-type: none">▶ Kulud süsteemi väljatöötamisele oleksid osaliselt olnud asjata▶ Kaotataks seni ainus olemasolev eraalgatusliku keskkonnakaitse kompensatsioonimehhanism	
+	Variant B- Jätkata lepingute sõlmimist samas tempos Teha pisiparandused süsteemis, kuid minna edasi sarnase lepingute sõlmimise tempoga nagu praegu	-
<ul style="list-style-type: none">▶ Metsaomanike oleks endiselt võimalus vääriselupaiga kaitse eest tasustatud saada	<ul style="list-style-type: none">▶ Ühiskonna teadlikkus oluliselt ei tõuseks▶ Puuduks selge riiklik otsus VEP lepingute tuleviku osas▶ Võrdlemisi suur ja kasvav kulu riigile	
+	Variant C- Aktiviseerida vääriselupaikade kaitset Kui ilmneb selge vajadus ja soov täiendavate bioloogilise mitmekesisuse kaitse süsteemide järele tulundusmetsades	-
<ul style="list-style-type: none">▶ VEP-de propageerimine tooks kaasa bioloogilise mitmekesisuse alase teadlikkuse tõusu ühiskonnas▶ Keskkonnakaitsele mõtteviisi kaasataks rohkem metsaomanikke▶ Selge riigipoolne otsus▶ Parem bioloogilise mitmekesisuse kaitse	<ul style="list-style-type: none">▶ Täiendavad kasvavad kulud riigi kulubaasile	

VEP

Valikud edaspidiseks (2/2)

Soovitus

- ▶ Lõpetada edasiste VEP lepingute sõlmimine olemasoleval kujul ning liita vääriselupaikade kaitse uue turupõhise kompensatsioonimehhanismiga (selgitatud järgmistel slaididel).
 - ▶ Võimaldab sama eelarve eest kaitsta suuremat ala.
 - ▶ Võimaldab suuremat süsteemi paindlikkust ja dünaamikat.
 - ▶ Võimaldab ühtse kompensatsioonisüsteemi nii kaardistatud vääriselupaikadele, kohustusliku kaitse alustele maadele ning uutele potentsiaalselt väärtuslikele aladele.
 - ▶ Võimaldab maksta kompensatsiooni vastavalt vääriselupaiga ökoloogilisele väärtusele.

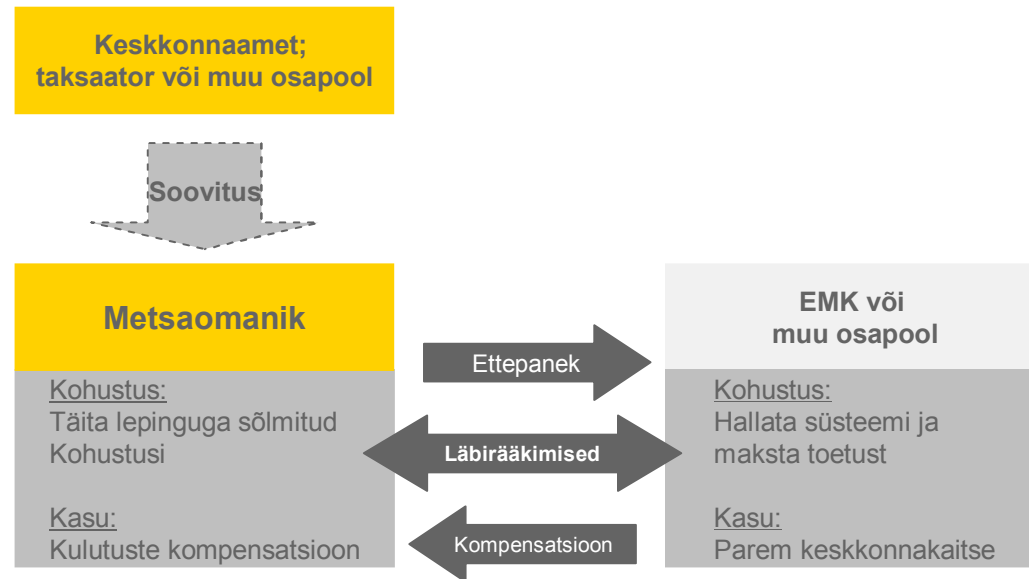
Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

Turupõhine kompensatsioon

Mudeli läbilõige

Turupõhine kompensatsioon

- ▶ Turupõhine kompensatsioon on süsteem, kus kompensatsiooni bioloogilise mitmekesisuse kaitse eest makstakse läbirääkimiste käigus selgunud sobivaimale pakkumisele või kokkuleppele, võimaldades süsteemihalduril eelistada ökoloogiliselt väärtuslikemaid alasid.

Turupõhine kompensatsioon

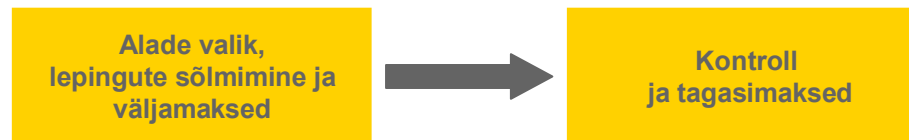
Mehhanismi kirjeldus ja rakendamiskogemus

Mehhanismi kirjeldus	
Põhimõte	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tegemist on süsteemiga, kus metsaomaniku ettepanekul algatatakse läbirääkimised erametsa omaniku omandis oleva metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Edukate läbirääkimiste tulemusena sõlmitakse leping süsteemi haldaja ja metsaomaniku vahel, kus kompensatsiooni makstakse läbirääkimiste käigus selgunud sobivaimale pakkumisele / kokkuleppele. ▶ Metsomaniku poolt tehtav ettepanek võib sisaldada nii passiivset kui aktiivset kaitset, st nii metsa majandamise alt väljajätmist kui keskkonnapõhiseid töid metsas.
Lepingulised kohustused	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanik võtab saavutatud kokkuleppele vastavad kohustused lepinguga 10-30 aastaks. ▶ Süsteemi haldaja kohustub tingimuste seadmise eest kompensatsiooni maksuma.
Alad	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Süsteemi saab rakendada nii kohustuslikel kaitsealadel alternatiivina maa väljaostmisele, kui ka kohustusega mittehõlmatud maal (väljavalitud VEP alad või teised sätestatud kriteeriumitele vastavad alad).
Kriteeriumid	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vältimaks süsteemi läbipaistmatust tuleb sätestada selged kriteeriumid kaitsealade valikuks ja maksimaalse kompensatsiooni arvutamiseks.
Kompensatsioon	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kompensatsiooni maksimaalne suurus sõltub ala ökoloogilisest väärtusest, kaitsekriitilisusest, puiduväärtusest ning teostatavate tööde maksumusest.

Senine kogemus
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Eestis sarnast süsteemi varem rakendatud ei ole. Küll oli enne 1. jaanuarit 2009 kehtinud metsaseaduse §20 lõigete 2 ja 6 alusel välja antud määrus "Kaitsemetsade majandamise eeskiri ja metsa majandamisel saamata jäänud tulu ning täiendavalt tehtud kulutuste hüvitamise kord", mis sätestas kompensatsiooni maksmise võimaluse piiratud majandustegevusega metsades. Nimetatud kompensatsioonimehhanismi siiski reaalsuses ei rakendatud. ▶ Maailmas on sarnaseid praktikaid rakendatud mitmetes riikides, teiste hulgas Soomes, Rootsis ja Austrias. Rakendatud süsteemid on mõnevõrra erinevad, läbirääkimiste aspekti on praktiseerinud Soome vastav programm.

Turupõhine kompensatsioon

Administreerimisprotsess

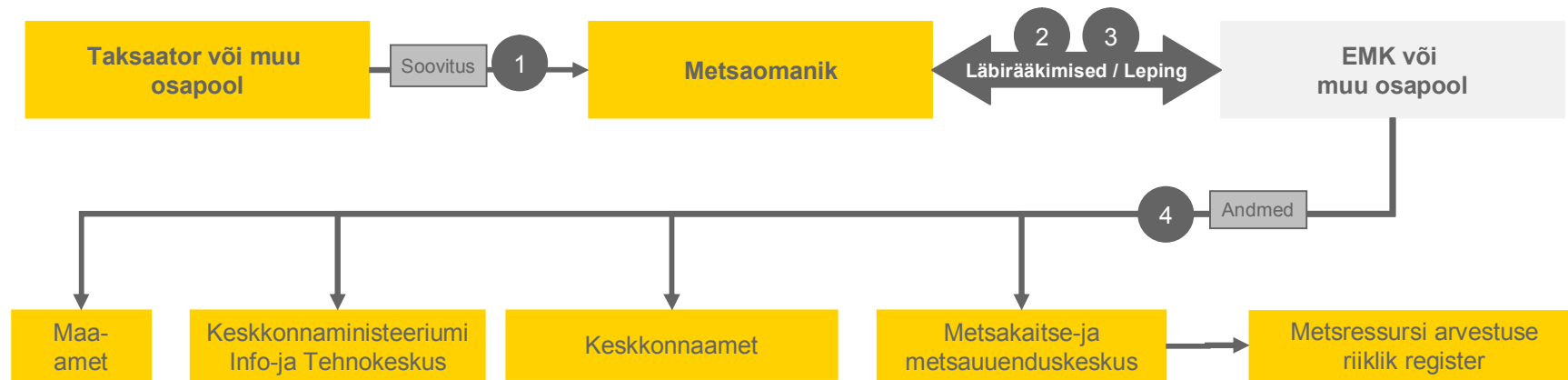

Turupõhise kompensatsioonimehhanismi administreerimine

- ▶ Turupõhise kompensatsiooni administreerimisprotsess on parema kirjeldamise huvides jaotanud kaheks osaks:
 - ▶ Alade valik, lepingute sõlmimine ja väljamaksete tegemine
 - ▶ Kontroll ja tagasimaksed
- ▶ Järgnevalt on välja toodud iga administreerimise etapiga seoses:
 - ▶ Protsessi kaardistus, sh protsessiga seotud osapooled
 - ▶ Protsessi kirjeldused
 - ▶ Soovitused etapi rakendamiseks
 - ▶ Kriitilised edutegurid etapi rakendamisel

Turupõhine kompensatsioon

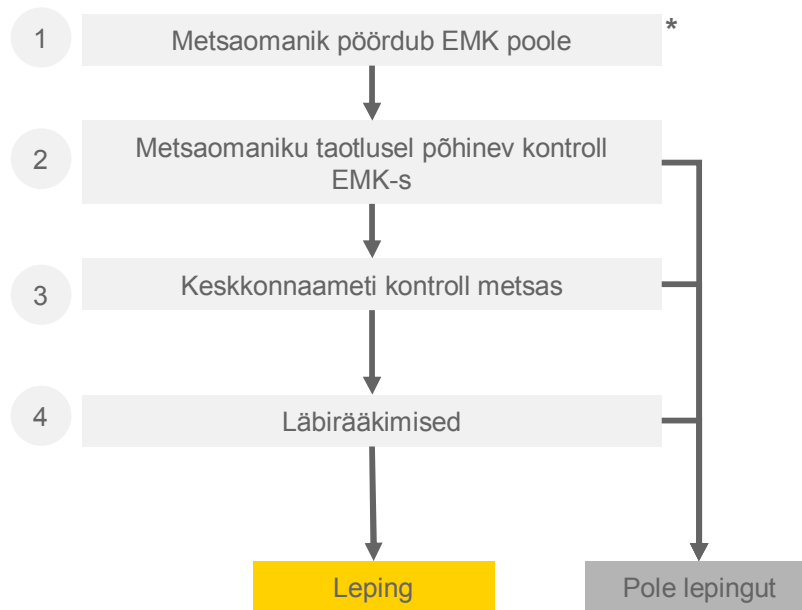
Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (1/6)

Protsessi kirjeldus	
1	<ul style="list-style-type: none"> Juhul kui takseerimise käigus leitakse potentsiaalseid alasid bioloogilise mitmekesisuse kaitseks teeb taksaator või muu osapool soovitus metsaomanikule kaitsettepaneku tegemiseks EMK-le. Metsaomanikele, kelle metsamaal on kaardistatud VEP või kelle maa on kaitsekohustusega alal, antakse teada kompensatsiooni taotlemise võimalusest.
2	<ul style="list-style-type: none"> Metsaomanik teeb omal algatusel või metsaeksperti soovitusel omapoolse kaitsettepaneku EMK-le, millele järgnevad kontroll ala sobivuse kohta ja läbirääkimised kompensatsiooni suuruse osas.
3	<ul style="list-style-type: none"> Kokkuleppe saavutamisel sõlmitakse Metsaomaniku ja EMK vahel leping, milles sätestatakse kompensatsiooni suurus ja tingimused.
4	<ul style="list-style-type: none"> Andmed sõlmitud lepingute kohta saadab EMK Maa-Ametile, Keskkonnaministeeriumi Info-ja Teabekeskusele, Keskkonnaametile ning Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskusele.

Turupõhine kompensatsioon

Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (2/6)

Läbirääkimiste protsess	
1	<ul style="list-style-type: none"> Metsaomanik täidab omal algatusel või metsaeksperti soovitusel lühikese etteantud taotlusvormi, mis sisaldab pakutava kaitseala ökoloogilisi näitajaid.
2	<ul style="list-style-type: none"> EMK-s antakse taotlusvormi põhjal esialgne hinnang ala sobivuse kohta. Eelhinnangu läbinud taotlused liiguvad edasi kohapealse kontrolli etappi. Mitteläbinud taotluste jaoks protsess katkeb ja lepingut ei sõlmita.
3	<ul style="list-style-type: none"> Kui taotlusvormi põhjal oli ala piisavalt kõrge looduväärtusega viiakse läbi visiit metsa, mille käigus kontrollitakse pakutud ala vastavust sätestatud kriteeriumitele. Kui ala vastab kriteeriumitele kogutakse inventuuri käigus andmed pakutud ala maksimaalse väärtuse arutamiseks, mida kasutatakse suunisena edasises läbirääkimiste protsessis. Kui selgub, et ala ei ole siiski sobiv, siis läbirääkimisi ei peeta ning lepingut ei sõlmita.
4	<ul style="list-style-type: none"> Kui pakutavat ala on kontrollitud ja hinnatud järgneb läbirääkimisprotsess metsaomaniku ja EMK vahel. Läbi räägitakse potentsiaalse kompensatsiooni suuruse, tehtavate kaitsetegevuste ning lepingu pikkuse osas. Kuna tegu on piiratud eelarvega, siis erinevad metsaomanike pakkumised võistlevad omavahel ning tänu konkureerivatele pakkumistele on potentsiaalselt võimalik maksta kompensatsiooni ka alla ala maksimaalse arvatud väärtuse. Kui kokkuleppele ei jõuta, siis lepingut ei sõlmita.

*Juutinen et al 2007

Turupõhine kompensatsioon

Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (3/6)

Alade valik	<ul style="list-style-type: none">▶ Kaitsealade valik toimub metsaomaniku initsiatiivil. Tagamaks metsaomanike teadlikkust oma metsas paiknevatest võimalikest kaitsealadest, toimuks metsamajandamiskava koostamise käigus potentsiaalsete kaitsealade kaardistamine ning metsaomanike teavitamine nendest aladest.
<ul style="list-style-type: none">▶ Dünaamiline protsess▶ Metsaomanik on protsessi kaasatud ning tal on võimalik initsiatiivi üles näidata.▶ Eelkaardistamine ei ole vajalik	<ul style="list-style-type: none">▶ Suurenenud administreerimise oht seoses potentsiaalsete mittekvalifitseeruvate aladega▶ Metsaomanikud ei pruugi olla teadlikud oma metsas paiknevatest väärtustest▶ Vajadus metsaomanikku nõustada ja teavitada
Lepingu sõlmimine	<ul style="list-style-type: none">▶ Lepingud sõlmitakse läbirääkimisprotsessi tulemusena, mille käigus metsaomanik ja süsteemi haldaja lepivad kokku kompensatsiooni hinnas, tehtavates kaitsetöödes ning lepingu pikkuses. Leping sõlmitakse 10-30 aastaks.
<ul style="list-style-type: none">▶ Võimaldab paindlikkust mõlemale osapoolle▶ Võimaldab riigil ebasobivast pakkumisest keelduda▶ Võimaldab maksta kompensatsiooni vatstavalt ala kaitseväärtusele ja väärtuslikemaid alasid vähemväärtuslikematele eelistad	<ul style="list-style-type: none">▶ Oht süsteemi läbipaistmatuseks▶ Oht suurenevaks administratiivkoormuseks läbirääkimiste tõttu

Turupõhine kompensatsioon

Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (4/6)

Maksimaalse kompensatsiooni arvutamine	<ul style="list-style-type: none">▶ Kompensatsiooni arvutamisel tuleks arvestada ala ökoloogilist väärtust, kaitsekriitilisust, puiduväärtust ning kokkulepitud kaitsetööde maksumust.▶ Ala ökoloogiline väärtuse hindamiseks tuleks sobitada mõni väljatöötatud bioloogilise mitmekesisuse väärtuse hindamissüsteem Eesti oludele või sobiv süsteem ise välja töötada.▶ Kaitsekriitilisuse hindamiseks tuleks kaardistada kaitsekriitilised kooslused ning seada neile soovitatavad kaitsemäärad. Vastavalt kaitsemäära täituvuse astmele kujuneks ka kompensatsiooni maksimaalne suurus (väiksema täituvusega alade puhul võimalik suurem kompensatsioon).▶ Kalkulatsioonis tuleks arvestada ka majandamise tõttu saamata jäänud tulu. Saamata jäänud tulude eest makstaks intressi vastavalt alal olevale puiduväärtusele.▶ Maksimaalsele kompensatsioonile lisanduks kokkulepitud hooldustööde kulude ja tulude vahe.
<ul style="list-style-type: none">▶ Võimalus kaitsta väärtuslikemaid ning kaitsekriitilisemaid alasid▶ Võimalus maksta maksimaalsest võimalikust summast vähem	<ul style="list-style-type: none">▶ Süsteemi läbipaistmatuse oht▶ Kalkuleerimisprotsessi keerukus ja kulud kalkulatsioonimehhanismi väljatöötamisel

Turupõhine kompensatsioon

Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (5/6)

Väljamaksete tegemine	<ul style="list-style-type: none">▶ Väljamaksed toimuksid iga viie aasta tagant vastavalt algselt kokkulepitud lepingu pikkusele ja hinnale, mida on kohandatud tarbijahinna indeksiga. Lepingusõlmimisel lepitakse kokku minimaalses summas, millest esimese viie aasta kompensatsioon makstakse välja kohe. Ülejäänud lepingu perioodil tehtavad väljamaksed kohandatakse vastavalt väljamakseasta tarbijahinna indeksile kuid summa ei tohiks langeda allapoole kokkulepitud miinimumsummast.
------------------------------	--

<ul style="list-style-type: none">▶ Väiksem administreerimiskulu kui iga-aastaste väljamaksete puhul▶ Metsaomanik saab korraga kätte piisavalt suure summa▶ Vähendatakse võimalikke probleeme maa omaniku vahetamisel võrreldes ühekordse väljamaksega▶ Tagatakse tulevaste väljamaksete majandusolukorda arvestav suurus, tagades samal ajal kokkulepitud miinimumi	+
---	---

<ul style="list-style-type: none">▶ Tänu tarbijahinnaindeksile kohandamisega ei ole tulevaste maksete summa täielikult etteaimatav	-
--	---

Turupõhine kompensatsioon

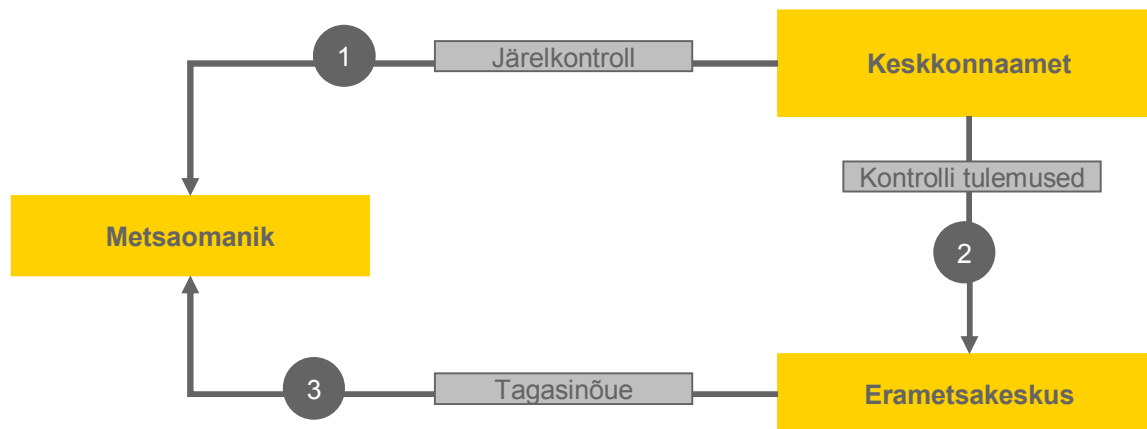
Alade valik, lepingu sõlmimine ja väljamaksed (6/6)

Kriitilised edutegurid

- ▶ Kaardistada alade kaitsekriitilisuse sihttasemed
- ▶ Tagada läbipaistvad ning selged alade kvalifitseerumistingimused
- ▶ Tagada potentsiaalsete alade kaardistamine osana metsamajandamiskava koostamisest
- ▶ Teavitada metsaomanikke loodusväärtuslike alade paiknemisest nende maal ning lepingu sõlmimise võimalustest nendel aladel
 - ▶ Sh teavitada olemasolevate kaardistatud VEP-de ning kaitsekohustuslike metsade omanikke kompensatsiooni võimalustest
- ▶ Tagada kompensatsiooni arvutamise protsessi läbipaistvus läbi selge ja üheselt mõistetava kalkulatsioonimehhanismi
- ▶ Tagada piisav poliitiline huvi ja eelarve
- ▶ Tagada piisav ressurss tulevikuväljamaksete jaoks

Turupõhine kompensatsioon

Kontroll ja tagasimaksed (1/2)

Protsessi kirjeldus	
1	▶ Kontrolli lepingu täitmise osas teostab Keskkonnaamet.
2	▶ Andmed kontrolli toimumise ja tulemuste kohta edastatakse perioodiliselt Erametsakeskusele.
3	▶ Kui kontrolli tulemusena avastatakse rikkumine on Erametsakeskusel õigus lepingut rikkunud erametsaomanikult makstud kompensatsioon tagasi nõuda.

Turupõhine kompensatsioon

Kontroll ja tagasimaksed (2/2)

Kontroll	<ul style="list-style-type: none">▶ Lepingu täitmise kontroll võiks toimuda pisteliselt nii, et vähemalt kord viie aasta jooksul saaksid kõik lepinguga hõlmatud alad kontrollitud ning toimunud muudatused kaardistatud.
<ul style="list-style-type: none">▶ Pisteline kontroll tähendaks väiksemat administratiivset koormust kui iga-aastane kontroll	<ul style="list-style-type: none">▶ Kindlus lepingute täitmise osas väheneb
Tagasimaksed	<ul style="list-style-type: none">▶ Lepingu rikkuja peaks tagasi maksma lepingu summa ning 20% kokkulepitud kompensatsioonisummast leppetrahvina.
<ul style="list-style-type: none">▶ Juhul kui rikkujaks on metsaomanik võimaldab leppetrahv katta lepingu sõlmimise ja administreerimisega seotud kulud▶ Annab metsaomanikule suurema kindluse, et lepingut ennetähtaegselt ei lõpetata	<ul style="list-style-type: none">▶ Võib vähendada metsaomaniku motivatsiooni lepingut sõlmida

Turupõhine kompensatsioon

Ettepaneku kokkuvõte

Osapooled	Ülesanded	Administratiivne koormus*
Erametsakeskus või muu osapool	<p>Algfaasis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Süsteemi väljatöötamine ▶ Koolituste korraldamine ▶ Teavitustegevuste planeerimine <p>Edaspidi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Teavitustegevuste planeerimine ▶ Taotluste ülevaatamine ▶ Läbirääkimisprotsessis osalemine ▶ Lepingu sõlmimine ▶ Väljamaksete tegemine ▶ Statistika pidamine sõlmitud lepingute kohta ja andmete edastamine teistele osapooltele 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hinnanguliselt 1 täiskohaga töötaja
Metsaomanik	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Protsessi algatamine ▶ Lepingu sõlmimine 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega
Keskkonnaamet	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanike teavitamine kompensatsioonivõimalusest ▶ Alade vastavuse hindamine ja kompensatsiooni arvutamine ▶ Info edastamine Erametsakeskusele ▶ Alade kontroll ja seire 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 0,5 töökohta igas keskkonnaameti esinduses
Taksaator	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Potentsiaalsete alade kaardistamine takseerimise käigus ▶ Metsaomaniku teavitamine potentsiaalsetest kaardistatud aladest 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega

*Koormuse arvutamise alustest täpsemalt järgmisel slaidil

Turupõhine kompensatsioon

Eelarve

KULUD*

Püsi- ja muutuvkulud	EEK/aasta
Tööjõukulu (8 töötajat)	1 763 580
Kütuse/sõiduki/telefoni kompensatsioon	90 000
Notariaalsed kulud	300 000
Teavituskulud	50 000
Väljamaksed 1.-5. aastal	3 750 000
Väljamaksed 6.-10. aastal	8 100 000
Väljamaksed 11.-15. aastal	17 496 000
Kokku 1.-5. aastal	5 953 580
Kokku 6.-10. aastal	10 656 153
Kokku 11.-15. aastal	20 052 153

TULUD

Seni VEP-dele eraldatud summad
10%-30% kohustusealuste maade ostuks eraldatud eelarvest

Süsteemi väljatöötamise kulud	Kogukulu
Alade valiku ja kompensatsioonikriteeriumite väljatöötamine	250 000
Kulud teavitusele (Infomaterjalide väljatöötamine ja levitamine)	150 000
Kokku	400 000

- ▶ Indikatiivse eelarve koostamisel on arvestatud järgmiste näitajatega:
 - ▶ Sõlmitud lepinguid aastas: 150
 - ▶ Keskmine ha arv lepingu kohta: 2,5
 - ▶ Keskmine aastane väljamakse ha kohta baasaastal: 2 000 krooni
 - ▶ Keskmine tarbijahinnaindeks aastas: 3,2%
 - ▶ Lepingu sõlmimise periood 15 aastat
 - ▶ Bruto kuupalk baasaastal: 13 000 krooni
- ▶ Eeldusel, et iga-aastaselt sõlmitakse sama hulk lepingud, saavutab kehtivate lepingute arv ja pindala maksimumi 15 aastat pärast programmi rakendamist. Keskliste näitajate kohaselt oleks lepingutega hõlmatud ala 15 aasta pärast 5 625ha ning 20 aasta pärast 7 500 ha.
- ▶ 15.a investeering kokku 183 miljonit krooni
- ▶ 20.a investeering kokku 298 miljonit krooni

*Kasutatud numbrid on hinnangulised ning võivad tegelikkuses mõnevõrra erineda.

Turupõhine kompensatsioon

Mõjurid

MAJANDUSLIKUD MÕJUD

- ▶ Turupõhise kompensatsiooni rakendamine ei tooks kaasa olulisi muutusi riigi tulu- ja kulubaasile. Tegemist oleks olemasolevate bioloogilise mitmekesisuse kaitsele suunatud ressursside ümberpaigutamisega
- ▶ Turupõhine kompensatsioon võib tähendada riigi väiksemat kulu bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele hektari kohta
- ▶ Metsaomanikul on võimalik saada hüvitist kohustuste võtmise eest
- ▶ Erametsanduse rentaablust mehhanism oluliselt ei mõjuta

SOTSIAALSED MÕJUD

- ▶ Ühiskonna ja metsaomanike suurenenud teadlikkus bioloogilise mitmekesisuse kaitsest, see toetab otseselt Looduskaitse Arengukava eesmärki aastaks 2035. muuta mitmekesise ja kvaliteetse loodus- ja keskkonnavalase teave tarbijale kättesaadavaks ning suurendada loodus ja keskkonnatemaatika kajastamist meedias
- ▶ Toetuse mõjul säilib bioloogiline mitmekesisus, kui väärtus ühiskonnale
- ▶ Tagatakse metsaomaniku motivatsioon keskkonda kaitsta
- ▶ Mõju tööhõivele on neutraalne
- ▶ Kaudselt aitab kaasa maapiirkondade elujõulisusele
- ▶ Püsivad metsa atraktiivsed puhkevõimalused

KESKKONNAMÕJUD

- ▶ Süsteem on otseselt suunatud bioloogilise mitmekesisuse kaitsele.
- ▶ Süsteemi rakendumine vähendab raiemahtu, seoses teatud alade majandamise alt väljajätmisega.

Turupõhine kompensatsioon

Tugevused ja nõrkused

Tugevused

- ▶ Ühine süsteem nii kaitsekohustusega metsade kui kohustusega mittehõlmatud metsade bioloogilise mitmekesisuse kaitsmiseks.
- ▶ Paindlik ja dünaamiline süsteem, mis võimaldab bioloogiliste olude muutudes (juhul kui maa minetab oma kaitseväärtuse) alast loobuda, maa väljaostmisel seda võimalust ei ole.
- ▶ Võimaldab maksta kompensatsiooni vastavalt ala kaitsekriitilisusele.
- ▶ Võimaldab keelduda ebasobivatest pakkumistest.
- ▶ Pakub alternatiivi maade väljaostule kaitsekohustusega hõlmatud metsaaladel.
- ▶ Leevendab maade väljaostmise järjekorda kohustusega hõlmatud aladel.

Nõrkused

- ▶ Oht süsteemi läbipaistmatuseks.
- ▶ Sõltub poliitilisest tahtest (arvestades, et sarnane kompensatsioonimehhanism oli määruse kujul välja töötatud, kuid seda ei rakendatud, võib poliitilist huvi säärase süsteemi vastu leigeks pidada).
- ▶ Oht metsaomaniku väheseks aktiivsuseks.
- ▶ Antud süsteem on sarnane püramiidiskeemiga, kus pidevalt lisandub uusi osapooli, mistõttu peale esimest 5 aastat suurenevad väljamaksed ligi 2 korda.

Turupõhine kompensatsioon

Sobituvus olemasolevate mehhanismidega

Turupõhise kompensatsiooni sobituvus olemasolevate mehhanismidega

- ▶ Turupõhine kompensatsioonimudel on VEP süsteemile sarnane metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitset toetav kompensatsioonimehhanism. Olulisemad erinevused võrreldes VEP süsteemiga:
 - ▶ Süsteem on turupõhine, võimaldades erinevate pakkumiste konkureerimise omavahel ja selle tulemusena väiksemat kompensatsioonisummat
 - ▶ Kompensatsioonimehhanism arvestab ala ökoloogilist väärtust ja kaitsekriitilisust
 - ▶ Riigil on võimalus ebasobivast pakkumisest keelduda
 - ▶ Turupõhine kompensatsioon võimaldab maksta kompensatsiooni ka keskkonkaitseliste tegevuste eest
 - ▶ Metsaomanik on kaitseesse paremini kaasatud
 - ▶ Kompensatsioonimehhanism rakendamise võimalus ka kaitsekohustuslikel aladel
- ▶ Võimaldab alternatiivi kaitsekohustusega metsade väljaostmisele. Mehhanismiga saavutatav kaitse võib olla tõhusam tänu metsaomaniku kaasamisele.

Turupõhine kompensatsioon

Kriitilised edutegurid

Kriitilised edutegurid

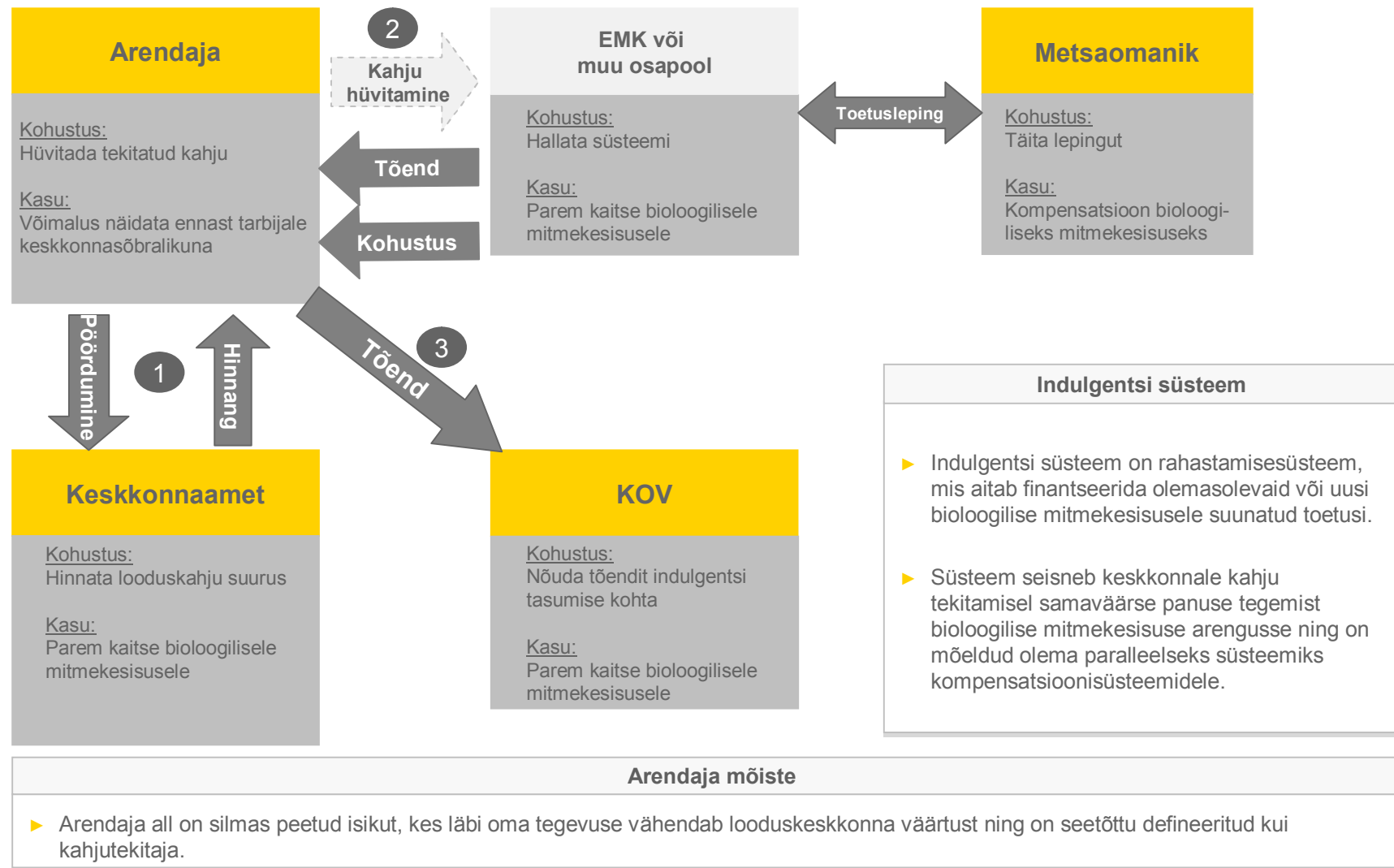
- ▶ Defineerida riigi ja ühiskonna huvi bioloogilise mitmekesisuse kaitsel.
 - ▶ Kui suur on vajadus bioloogilise mitmekesisuse kaitse järele ning kas selle vajaduse katab olemasolev mehhanism.
- ▶ Suurendada metsaomaniku teadlikkust bioloogilise mitmekesisuse kaitsest ning kaasnevatest võimalustest.
 - ▶ Süsteem on otseses sõltuvuses kompensatsiooni taotlemise võimaluste teavitustegevusest, mistõttu on oluline informatsiooni kättesaadavaks tegemine kompensatsiooni kohta veebis, Keskkonnaameti esindustes ja muude administratiivüksuste juures, samuti metsaomaniku personaalne teavitamine.
- ▶ Luua läbipaistvad ning selged alade kvalifitseerumise ning kompensatsiooni maksmise tingimused .

Teemakava

Esitluse struktuur

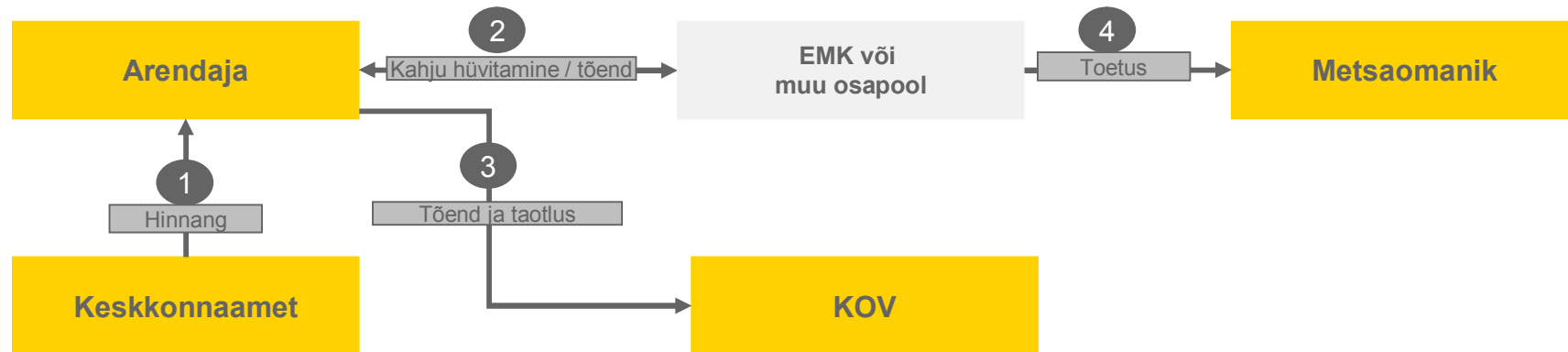
1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

Indulgents Mudeli läbilõige

Indulgents

Mudeli kirjeldus

Mudeli kirjeldus	
1	▶ Arendaja pöördub Keskkonnaameti poole kahju suuruse hindamiseks ning amet väljastab hinnangu.
2	▶ Arendaja hüvitab potentsiaalselt tekitatud kahju ning EMK väljastab vastava tõendi.
3	▶ Arendaja pöördub KOV'i poole, edastab tõendi ning annab sisse taotluspaberid.
4	▶ EMK sõlmib metsaomanikuga toetuslepingu, mille tulemusel suunab metsaomanik saadud ressursi bioloogilise mitmekesisuse parandamiseks.

Indulgents

Mehhanismi kirjeldus ja senine kogemus

Mehhanismi kirjeldus	
Põhimõte	<ul style="list-style-type: none">▶ Süsteem seisneb keskkonnale kahju tekitamisel samaväärse panuse tegemist bioloogilise mitmekesisuse arengusse ning antud süsteem on mõeldud olema paralleelseks süsteemiks kompensatsioonisüsteemidele.
Alad	<ul style="list-style-type: none">▶ Indulgentsi süsteemi puhul otsest alade valikut ei toimu, sest määrusega oleks sätestatud kohustused loodusväärtuse vähendamisega kaasneva kahju hüvitamiseks metsamaal.
Lepingulised kohustused	<ul style="list-style-type: none">▶ Arendaja ja EMK sõlmivad kahju hüvitamise lepingu, mille tulemusel maksab arendaja potentsiaalne kahju ning EMK väljastab tõendi.
Kahju suuruse hindamine	<ul style="list-style-type: none">▶ Kahju suurust arvestatakse vastavalt välja töötatud kriteeriumitele ning sätestatud loodustüüpide pingereale. Samas võetakse arvesse ka asendatud väärtust.

Senine kogemus
<ul style="list-style-type: none">▶ Eestil puudub vastav kogemus, kuid näiteks Saksamaal Niedersachseni liidumaal on kasutusel süsteem, kus seadusega on sätestatud keskkonnakahjude kompenseerimise kohustus kinnisvaraplaneerimisel.▶ Kompenseerivaks tegevuseks võib olla näiteks põllumajandusmaa metsastamine või olemasoleva puisniidu keskkondliku väärtuse tõstmine.▶ Kompenseerimine toimub liidumaa piirides lepingulisel alusel.▶ Kompensatsioon katab 100% kuludest ning leping metsaomanikuga sõlmitakse 20 aastaks 300 eurolise hektarihinna eest.

Indulgents

Indulgentsi mudeli valikud

- ▶ Indulgentsi mudeli mastaabi osas on valida peamiselt kahe võimaluse vahel

 1 ▶ Indulgentsi mudel on seotud ainult metsamaa väärtuse vähendamisega

- ▶ Mudeli ja süsteemi loomine on lihtsam kui tervikliku keskkonnaväärtusi kahjustava süsteemi loomine
- ▶ Metsamaa väärtuse vähendamisest tuleneva toetusega toetatakse metsamaa väärtuse tõstmist

+

- ▶ Ei ole terviklik lahendus
- ▶ Võib soodustada ebaproportsionaalset põllumaaarendamist
- ▶ Ei pruugi otseselt täita bioloogilise mitmekesisuse tõstmise eesmärke

-

2 ▶ Indulgentsi mudel on seotud kõikide maatüüpide väärtuse vähendamisega

- ▶ Mudel on terviklik lahendus keskkonnaväärtuse vähendamisega seotud tegevuste "maksustamiseks" lisa kohustusega ehk kompensatsiooniga
- ▶ Süsteem on ühtne, sest iga keskkonna väärtuse vähendamisega seotud tegevusega lasub kohustus kahju hüvitada

+

- ▶ Nõuab suuremat ressursi süsteemi haldamiseks kui eelmine mudel
- ▶ Toetusrahade kasutamisest on huvitatud mitmed organisatsioonid ja valdkonnad, mistõttu võib osutada keeruliseks välja selgitada toetusraha kasutamise sihtotstarve

-

Indulgents

Indulgentsi mudel

1

Indulgentsi mudel on seotud ainult metsamaa väärtuse vähendamisega

- ▶ Süsteemi saaks potentsiaalselt hallata Erametsakeskus.
- ▶ Süsteem toetaks bioloogilise mitmekesisuse kaitset läbi metsanduse.
- ▶ Süsteem aitab rahastada bioloogilise mitmekesisuse kaitset läbi metsamajanduse Eestis (võimalik on rahastada ka VEP lepinguid läbi antud süsteemi).
- ▶ Süsteemi loomine on lihtsam kui tervikliku keskkonnaväärtusi kahjustava süsteemi loomine.
- ▶ Süsteem ei nõua olulist lisaressurssi riigilt.
- ▶ Metsamaa väärtuse vähendamisest tuleneva toetusega toetatakse metsamaa väärtuse tõstmist.

Indulgents

Senine kogemus ja kahju hüvitamine

Näidis kahju hüvitamise mudelist

Kahju suurus

- ▶ Maa tüüp
- ▶ Taimestiku tüüp

Väärtuste vahe

Toetus

Asendatud väärtus

- ▶ Maa tüüp
- ▶ Taimestiku tüüp

$$\text{Kahju} - \text{asendatud väärtus} = \text{kompensatsioon}$$

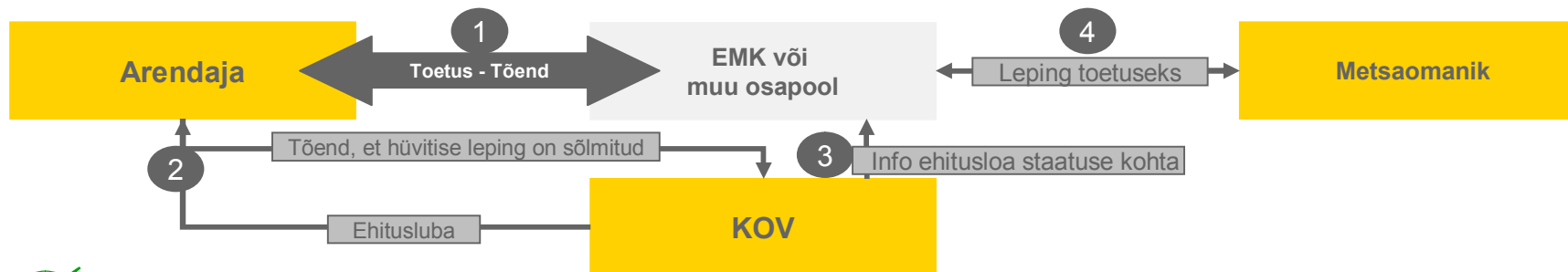
Näidiskalkulatsiooni kirjeldus

- ▶ Looduskaitstjad ära hinnanud maakasutamise tüübid ning nende loodusväärtuse ning seejärel on need maatüübid reastatud pingeritta. Igal loodusväärtusel on sätestatud kindel pingerea punkt.
- ▶ Näiteks kui põllumajandusmaal on loodusväärtus X punkti/m² ning eramutel on Y punkti/m², siis oleks potentsiaalne kompensatsioon $(X-Y)/m^2$ *
- ▶ Kui männimets on A punkti/m² ning segamets on B punkti/m² ning kui $(B-A)/m^2 = (X-Y)/m^2$, siis ühe ruutmeetri männimetsa muutmine segametsaks kompenseeriks 1 m² kahju, kui põllumajandusmaa muudeti tulundusmaaks, mis oli kaetud aedadega eramutega.

* Loodulikku väärtust hinnatakse nii arendataval maal kui ehitamisjärgsel maal. Ehitatavate eramute puhul oleksid potentsiaalseteks loodusväärtusteks näiteks aiad, mille looduslik väärtus kompensatsioonisummast maha arvatakse

Indulgents

Tõendi väljastamise protsess

▶ Ehitusluba väljastatakse

Kommentaariid	
1	▶ Vastavalt hinnatud loodusväärtusele tehtud kahjule, maksab kahjutekitaja ära potentsiaalselt tekitatud kahju suuruse. EMK väljastab tõendi antud kahju hüvitamise kohta.
2	▶ Arendaja esitab KOV'i taotluse näiteks ehitusloaks koos toetuse maksmise tõendiga.
3	▶ KOV edastab informatsiooni ehitusloa staatuse kohta (jaatav vastus).
4	▶ Peale ehitusloa kinnitamist eraldab EMK olemasoleva toetuse mõnele metsaomanikule bioloogilise mitmekesisuse toetuseks.

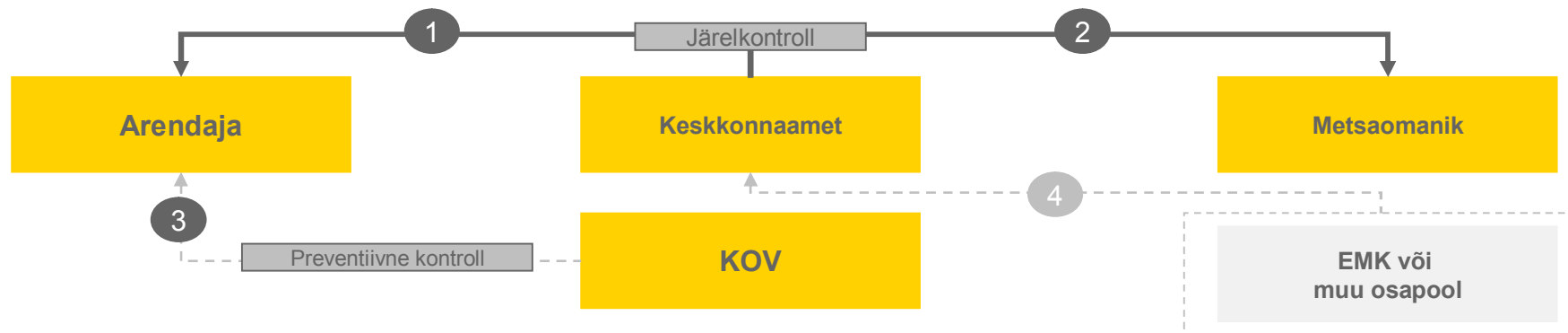

▶ Ehitusluba ei väljastata

3	▶ KOV edastab informatsiooni ehitusloa staatuse kohta (eitav vastus).
4	▶ EMK tagastab arendajale saadud toetuse summa.

Indulgents

Kontrolli protsess

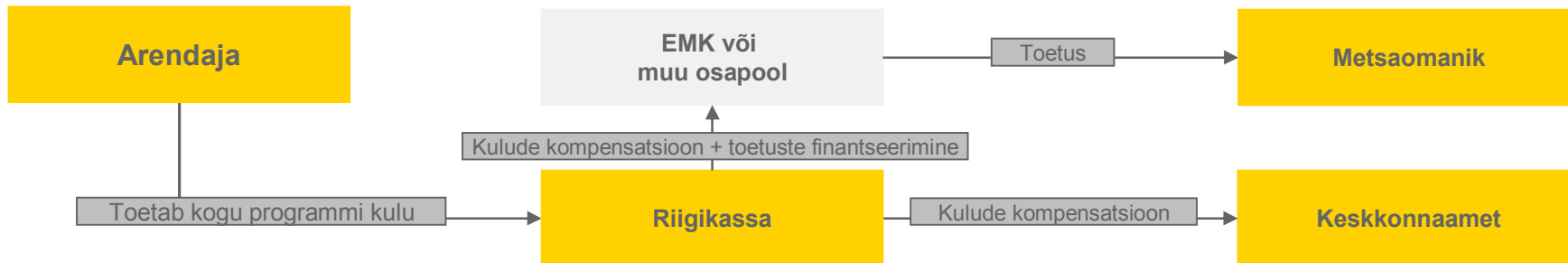
Kommentaariid	
1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Keskkonnaamet kontrollib arendajat ▶ Ehitustegevuse korrektne järgmine
2	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Keskkonnaamet kontrollib metsaomanikku (toetuse saajat) ▶ Toetusega võetud kohustuse täitmist ▶ Metsaomanik on kohustatud raha tagastama, kui lepingu tingimused ei olnud täidetud
3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ KOV teostab preventiivset kontrolli ▶ KOV nõuab arendajalt tõendit, et kahju on kompenseeritud – tõend on eeltingimuseks nt ehitusloa väljastamisel
4	<ul style="list-style-type: none"> ▶ EMK teostab kogu süsteemi seiret

Indulgents

Finantseerimisskeem

✓ Valik 1:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arendaja maksab kinni tekitatud kahju ja süsteemi administratiivkulud 	+	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Riigile ei lisandu finantskohustusi 	-	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arendajate rentaablus langeb, võib pärssida ettevõtlust
Valik 2:	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arendaja maksab kinni ainult keskkonnale tekitatud kahju 	+	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arendaja rentaablus langeb, kuid vähem kui valik 1 puhul 	-	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Riigile lisanduvad täiendavad finantskohustused administratiivtegevustest

Valik 1: finantseerimisskeem

Kommentaarisid	Vajaminev ressurss
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Valik 1 puhul katab kogu programmi kulu arendaja kui kahjutekitaja. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Juhul kui ehitusluba ei väljastata, tagastab süsteemi haldaja (EMK) toetuse arendajale, kuid arvab maha administratiivkulud. ▶ Riigikassa kannab arendajatelt laekunud summad Erametsakeskusele ning Keskkonnaametile. Erametsakeskusele eraldatavad rahad sisaldavad nii toetuse summat kui administratiivkulusid katvaid summasid. Keskkonnaametile eraldatavad summad katavad sealseid administratiivkulud. ▶ KOV'i puhul ei teki olulisi lisakulusid. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Erametsakeskus vajab hinnanguliselt 1 täistööajaga töötajat süsteemi haldamiseks, kuna kompensatsiooni sisse on arvestatud ka administratiivkulud, siis lisaraha selline lähenemine ei nõua.

Indulgents

Administreerimine

Osapooled	Ülesanded	Administratiivne koormus
Erametsakeskus või muu osapool	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Süsteemi haldamine <ul style="list-style-type: none"> ▶ On arendaja kui kahjutekitaja vahetu kontaktisik ▶ Väljastab arendajale kahjuhüvitamise tõendi ▶ Annab välja kahjude tekitamisest saadud toetusi metsaomanikele ▶ Süsteemi järelkontrolli teostamine 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Hinnanguliselt 1 täistööajaga töötaja
Kohalik omavalitsus	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Preventiivse kontrolli teostamine <ul style="list-style-type: none"> ▶ Nõuab tõendit, et kahju on hüvitatud ▶ Väljastab ehitusloa, kui tingimused on täidetud 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega
Keskkonnaamet	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kahju hindamine <ul style="list-style-type: none"> ▶ Esialgse kahju suuruse hindamine ▶ Järelkontrolli teostamine <ul style="list-style-type: none"> ▶ Teostab järelkontrolli arendaja üle 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 0,25 töökohta igas Keskkonnaameti esinduses
Arendaja	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kahju hüvitamine 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega
Metsaomanik	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja parandamine <ul style="list-style-type: none"> ▶ Toetuste taotlus (nt VEP leping) ▶ Toetusega võetud kohustuste täitmine ▶ Aruandlus 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega

 Seotud toetussüsteemi osapool

Indulgents

Mõjurid

MAJANDUSLIKUD MÕJUD

- ▶ Riigi kulubaasi antud indulgentsi süsteem oluliselt ei mõjutaks.
- ▶ Võib võimaldada rahastada rohkem bioloogilise mitmekesisuse säilimiseks määratud toetusi (näiteks VEP lepinguid või turupõhise kompensatsiooni lepinguid).
- ▶ Kinnisvaraarendajatele mõjuks antud süsteemi sisse seadmine eeldatavalt marginaalile, st arendusprojektide rentaablus võib väheneda, kuid siiski mitte ülemäära suures osas.

SOTSIAALSED MÕJUD

- ▶ Antud lähenemine tõstaks inimeste teadlikust metsaväärtuses ja loodussäästlikust käitumisest.
- ▶ Tööhõivet mõjutab antud lähenemine minimaalselt (administratiivtöötajate osakaalu suurenemine).
- ▶ Arendajad ning ehitusettevõtted pööraksid rohkem tähelepanu keskkonnateadlikkusele, sest paratamatult selline lähenemine mõjutaks nende tegevust.
- ▶ Kaudselt aitab kaasa maapiirkondade elujõulisusele.
- ▶ Püsivad metsa atraktiivsed puhkevõimalused.

KESKKONNAMÕJUD

- ▶ Bioloogilise mitmekesisuse kaitse võimalused paraneksid.
- ▶ Kinnisvaraarendajate suurem motivatsioon planeerida uuselarajoonidesse rohkem rohelist (nt park vms).
- ▶ Raiemahtu antud lähenemine olulisel määral ei mõjuta.

Indulgents

Tugevused ja nõrkused ning kriitilised edutegurid

Tugevused

- ▶ Loodusliku kahju hüvitamise süsteem aitab säilitada bioloogilist mitmekesisust.
- ▶ Sõltuvalt süsteemiga seotavast toetustest, võivad väheneda riigi kulutused nende toetuste maksmiseks, st saadud kompensatsioon suunatakse olemasolevate toetuste finantseerimiseks või toetuste eelarvete suurendamiseks.
- ▶ Võimaldab kaasata laiemat avalikkust bioloogilise mitmekesisuse kaitsesse.
- ▶ Võib tõsta arendajate motivatsiooni luua loodussõbralikemaid elukeskkondi.

Nõrkused

- ▶ Antud lähenemine võib pärssida ettevõtlust.
- ▶ Arendajad võivad suunata oma ressursi rohkem põllupealsete rajoonide arendamisele.
- ▶ Oht süsteemi läbipaistmatuseks.
- ▶ Antud süsteemi loomise eelduseks on poliitiline otsus.
- ▶ Süsteem ei toeta otseselt bioloogilist mitmekesisust ning nõuab olemasoleva toetussüsteemi ja/või uue toetussüsteemi loomist, sest indulgents on peamiselt finantseerimise süsteem.

Kriitilised edutegurid

- ▶ Riik peaks defineerima enda ja ühiskonna huvi bioloogilise mitmekesisuse kaitsel
 - ▶ Sealhulgas määratlema kuidas on rahastatud järgmiste aastate bioloogilisele mitmekesisusele suunatud programmid.
- ▶ Süsteem nõuab poliitilist otsust, et panna kohustus kinnisvara arendajale looduskeskkonna väärtust vähendavate tegevuste kompenseerimiseks.
- ▶ Tagada kompensatsiooni arvutamise protsessi läbipaistvus läbi selge ja üheselt mõistetava kalkulatsioonimehhanismi.
- ▶ Ühiskonna vastuvõtlikus ning teavitustegevus keskkonnasäästlikust majandustegevusest.

Indulgentsi süsteemi täiendav võimalus

Metsas tekitatud kahju kompensatsioon

Metsas toimunud seaduse rikkumised

- ▶ Sarnaselt indulgentsi süsteemiga, kus metsamaa väärtuse vähendamine kompenseeritakse metsamaa väärtuse parandamisega, võiks pidada ratsionaalseks ka kõikide metsamaaga seotud rikkumistest saadava tulu otsest suunamist metsaga seotud tegevustesse (sh. bioloogilise mitmekesisuse tõstmisele).
- ▶ Koosmõjus eelarveliste vahenditega võib sellist lähenemist pidada jätkusuutliku metsamajanduse üheks komponendiks.

- ▶ Suunata metsamaadel toime pandud rikkumiste trahvisummad tagasi metsamaade toetuseks

▶ Trahv

Sihtotstarbeline raha

- ▶ Lisa finantseerimise allikas toetusteks, mis on suunatud metsamaa parandamisesse

Näide protsessist

Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

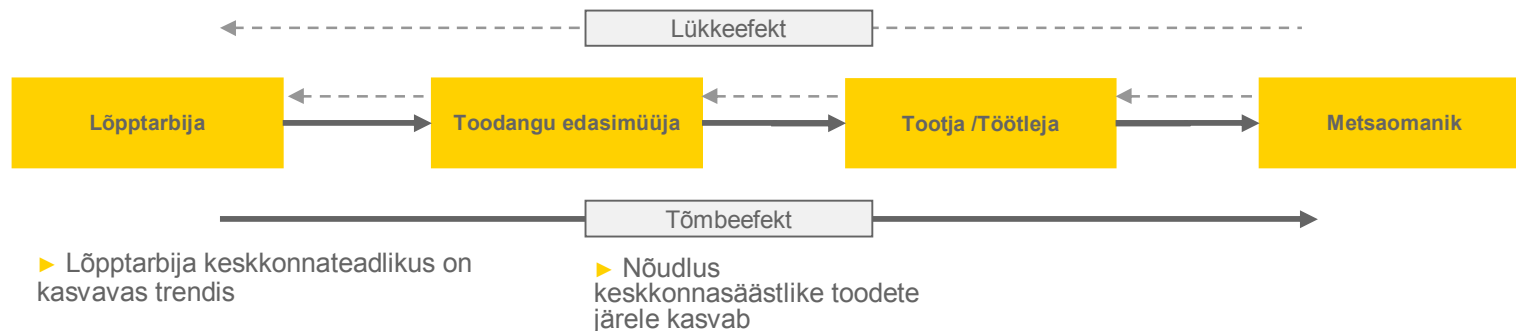
Kvaliteedimärk

Mudeli idee

Kvaliteedimärk – Eestis säästlikult toodetud puittootele või puidule

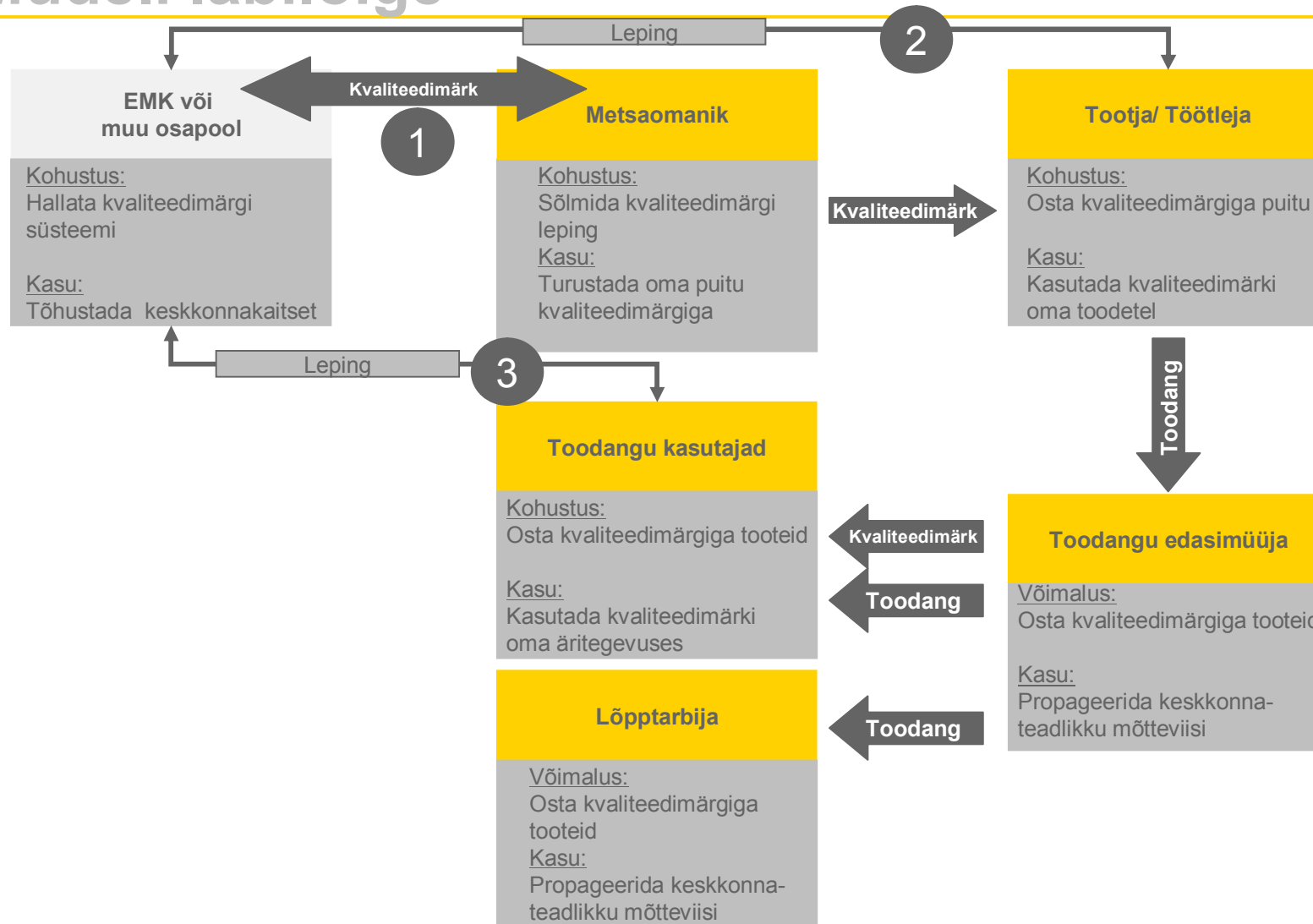
- ▶ Antud kvaliteedimärgi eesmärk oleks luua Eesti lõpptarbijat kaasahaarav tunnusmärk, sealhulgas pöörata tähelepanu
 - ▶ Bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele ning parandamisele
 - ▶ Eesti puidu propageerimisele
- ▶ Kvaliteedimärk oleks loodussäästlikult majandatud Eesti puidu märk ning vastavast puidust toodetud toodete märk. Märki nimi peaks lõpptarbijale lihtsalt edasi andma oma tähenduse.
- ▶ Erinevalt rahvusvahelistest sertifikaatidest on antud kvaliteedimärk eelkõige vahendiks lõpptarbija suunamisel loodussõbralikult toodetud Eesti puidust toodete eelistamisele.
- ▶ Kuna lõpptarbija teadlikkus keskkonnasäästlikust metsamajandamisest on kasvavas trendis, oleks kvaliteedimärgiga võimalik kaasa aidata tarneahelas tõmbeefekti loomisele, mis suurendaks nõudlust keskkonnasäästlike toodete järele läbi kogu tarneahela.

Näide tõmbeefektist tarneahelas

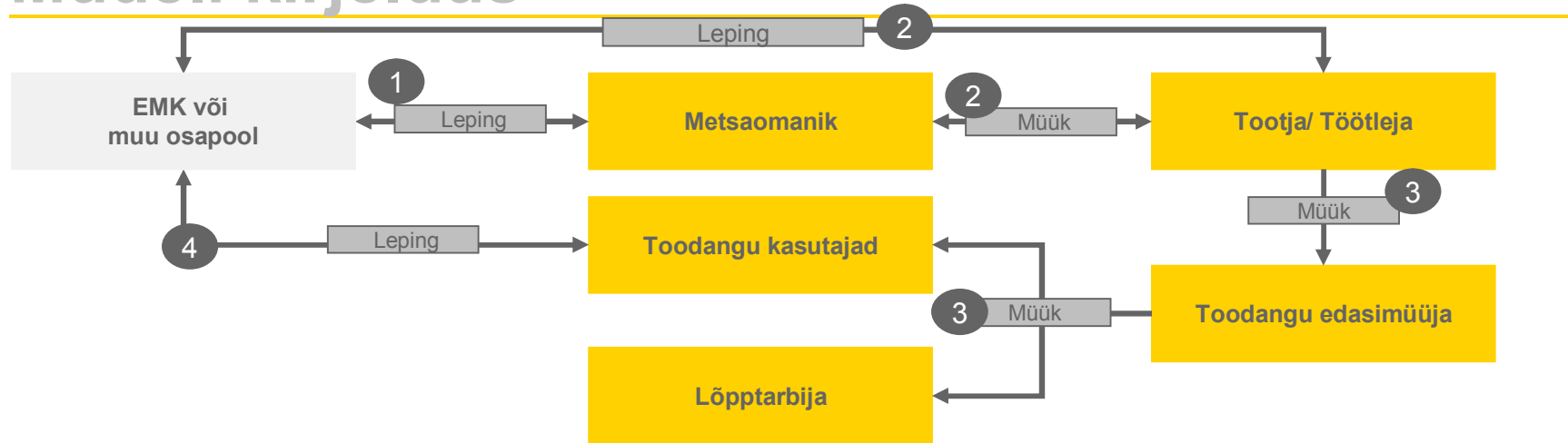
Kvaliteedimärk

Mudeli läbilõige

Kvaliteedimärk

Mudeli kirjeldus

Mudeli kirjeldus	
1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanik ja EMK sõlmivad kahepoolse lepingu kvaliteedimärgi kasutamiseks. Metsaomanik tasub litsentsitasu ning peab vastama statuudis kehtestatud reeglitele.
2	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanik müüb kvaliteedimärgiga puidu edasi tootjatele. Tootjad, kes on sõlminud lepingu EMK'ga kvaliteedimärgi kasutamiseks, saavad märgistada oma tooted.
3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tootja müüb toodangu edasimüüjale, kes omakorda müüb toodangu edasi toodangu lõpptarbijale või toodangu kasutajale.
4	<ul style="list-style-type: none"> ▶ On olemas kahte tüüpi lõpptarbijaid <ul style="list-style-type: none"> ▶ Toodangu kasutaja (näiteks mõni ettevõtte, kes soovib näidata end keskkonnasõbralikuna ning kasutada märki) – sõlmib lepingu EMK'ga ja maksab kvaliteedimärgi kasutamise litsentsitasu. ▶ Lõpptarbija (kasutab toodangut, kuid ei sea eesmärgiks enda või oma ettevõtte tegevustes kasutada kvaliteedimärki) .

Kvaliteedimärk

Mehhanismi kirjeldus

Mehhanismi kirjeldus	
Põhimõte	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kvaliteedimärgi eesmärk ja põhimõte seisneb bioloogilise mitmekesisuse parendamisel ning Eesti puidu ning puittoodete populaarsuse tõstmises läbi turumehhanismi ning lõpptarbija suurenenud ostuhoovi.
Alad	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Süsteemiga liitunud alad ei ole piiratud. Kõikidel metsaomanikel on vaba voli võtta endale teatud kohustused (austada säästliku metsamajandamise põhimõtteid) ning sõlmida sellekohane leping Erametsakeskusega kvaliteedimärgi omandamiseks.
Lepingulised kohustused	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Erametsaomanik võib võtta vabatahtlikult kohustuse täita teatud säästliku metsamajandamise põhimõtteid. Vastutasuks saab metsaomanik kvaliteedimärgi. ▶ Tootja/töötaja võib võtta kohustuse mõne oma toote valmistamiseks kasutada kvaliteedimärgiga puitu ning seeläbi toetada kvaliteedimärki omavate metsaomanike majandustegevust. Vastutasuks saab tootja/töötaja kvaliteedimärgi oma toodetele. ▶ Toodangu kasutaja võib võtta kohustuse osta kvaliteedimärgiga mõnda kindlat toodet, saades vastutasuks õiguse kasutada kvaliteedimärki ning läbi selle omandada keskkonnasõbraliku ettevõtte maine. ▶ Süsteemi haldaja (EMK) väljastab metsaomanikule, tootjale/töötajale või lõpptarbijale kvaliteedimärgi tunnuse, kui kriteeriumid on täidetud ning leping sõlmitud.
Kvaliteedimärgi omandajate valimine	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanikele, tootjad/töötajad ja toodangu lõpptarbijatele on sätestatud kindlad kriteeriumid märgi statuudi alusel, milliseid tegevusi nad on kohustatud teostama. Kriteeriumid ei tohiks olla liialt karmid, kuid peaksid ometi tagama säästva metsamajandamise ning austama bioloogilise mitmekesisuse kaitse põhimõtteid. Täpsed kriteeriumid on vajalik edaspidi välja töötada.

Kvaliteedimärk

Senine kogemus

Senine kogemus

- ▶ Eestis on toiduainetööstuses kasutusel mitmeid märgisüsteeme, näiteks
 - ▶ Märk “Eestis kasvatatud” (EE Aiandusliit)
 - ▶ Märk “Ökoloogiline” (EE Mahepõllumajanduse Sihtasutus)
 - ▶ Märk “Tunnustatud maitse” (Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoda)
 - ▶ Märk “Tunnustatud Eesti maitse” (Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoda)
 - ▶ Märk “Mahepõllumajandus” (EE Mahepõllumajanduse Sihtasutus)
- ▶ Rahvusvaheliselt tunnustatud on FairTrade kaubanduse märk. FairTrade märk garanteerib tarbijale, et toode on sisse ostetud või toodetud õiglastel jätkusuutlikel tingimustel ning selle eest on makstud turuhinda.
- ▶ EMTL on kaalunud kvaliteedimärgi loomist eelkõige puittoodete koostise kajastamiseks, näiteks sügavimmutatud puidule suunatud märk, et garanteerida, et puit on ka tegelikult sügavimmutatud. Projekt on täna ooteseisundis.
- ▶ Kõik need märgisüsteemid propageerivad mingit kindlat sorti tegevust, mis mingil ajahetkel ei pruukinud olla majanduslikult kasulik.

Näiteid märkidest

Kvaliteedimärk

Mudeli valikud

Kvaliteedimärgi loomisel on võimalus valida kahe peamise variandi vahel

1 Siduda kvaliteedimärgi süsteem ainult olemasoleva sertifikaadisüsteemiga (nt PEFC; FSC)

- ▶ Võib innustada metsaomanikke liituma sertifikaadiga
- ▶ Võib osutada odavamaks administreerimisel (vaja ainult avaldust ja sertifikaadi numbrit)
- ▶ Metsaomanikele ei pea tegema lisa järelkontrolli

+

- ▶ Ei hinda Eesti Metsaseadusest tingitud nõudeid piisavaks – seades sedasi kahtluse alla Metsaseaduse olemuse
- ▶ Ei võimalda väikestel metsaomanikel kvaliteedimärgiga liituda
- ▶ Väheneb kvaliteedimärgi turunduslik skoop

-

2 Rakendada kvaliteedimärki ilma sertifikaadi tingimuseteta

- ▶ Võrreldes sertifikaadiga on liitumine odavam
- ▶ Võimaldab ka väiksematel metsaomanikel kvaliteedimärgiga liituda
- ▶ On otseselt ainult Eestiga seotud kvaliteedimärk, mis on suunatud lõpptarbijale

+

- ▶ Võib nõuda lisa reegleid/tingimusi bioloogilise mitmekesisuse kaitseks ja säästvaks metsamajandamiseks metsamajanduskavade kõrvale
- ▶ Vajadus eraldi järelkontrolli jaoks

-

Kvaliteedimärk

Kvaliteedimärk ilma sertifikaadi tingimusteta

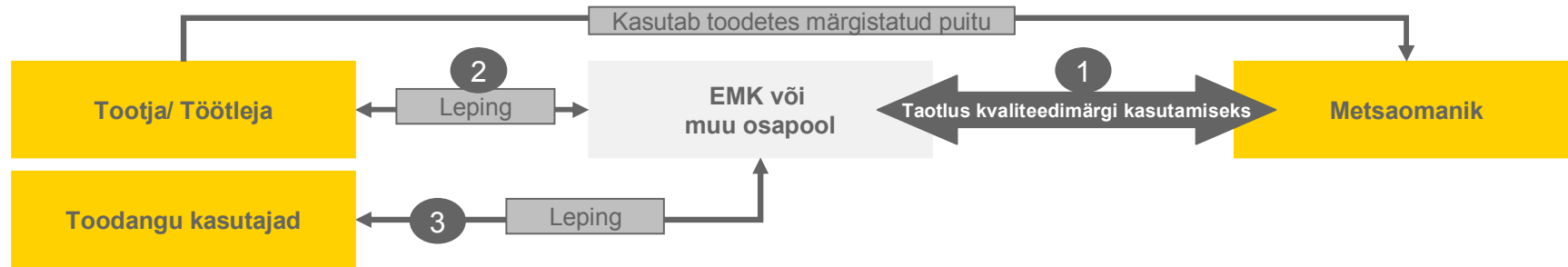

▶ Juhul, kui metsaomanik omab mõnda sertifikaati, siis on tal kvaliteedimärgi saamise kriteeriumid täidetud

Metsaomanike küsitlus	
Kvaliteedi märgi puhul on metsaomanikule oluline hea maine	▶ 63% küsitlusele vastanud metsaomanikest leiab, et kvaliteedimärgi puhul oleks neile oluline hea maine.
Riigisese organisatsiooniga lepingu sõlmimine on soositum kui sertifikaat	▶ 57% vastanutest leidis, et nad oleksid nõus võtma täiendavaid kohustusi metsa säästlikumaks majandamiseks sõlmides lepingu mõne riigisese organisatsiooniga.
Kui puidu eest makstaks kõrgemat hinda, siis oleksid metsaomanikud valmis metsa säästlikumalt majandama	▶ 83% vastanutest leidis, et nad oleksid nõus metsa säästlikumalt majandama, kui puidu eest makstaks kõrgemat hinda.

Kvaliteedimärk

Lepingu protsess

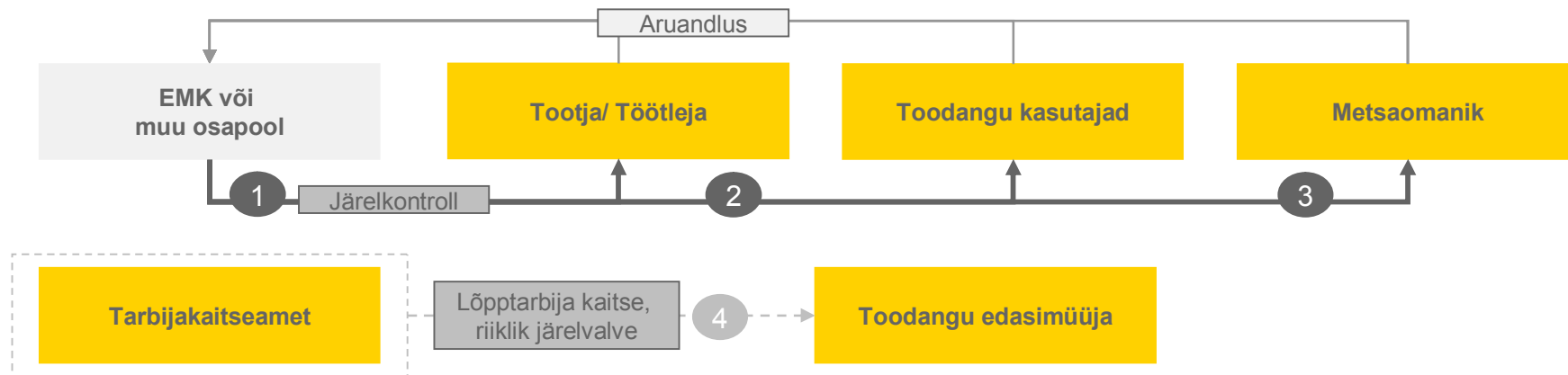
Kommentaarisid

1	<p>Metsaomanikul on võimalik taotleda EMK käest kvaliteedimärk.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Metsaomanik peab vastama EMK poolt sätestatud kriteeriumitele.
2	<p>Tootjal/töötlejal on võimalik taotleda kvaliteedimärgi kasutamise õigust oma toodetel.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Tootja/töötleja peab sõlmima EMK'ga lepingu ning nõustuma märgi statuudi tingimustega (ostma kvaliteedimärgiga puitu).
3	<p>Toodangu kasutajal on võimalik taotleda kvaliteedimärgi kasutamise õigust oma igapäeva tegevustes.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Toodangu kasutaja peab sõlmima EMK'ga lepingu ning nõustuma märgi statuudi tingimustega.

- ▶ Kuna kõik lepingud võiksid olla raamlepingud ning sisaldada lisana märgi statuuti, siis nende haldamine nõuaks võrdlemisi väikest ressursi.
- ▶ Taotlusprotsess peaks olema võimalikult lihtne ning võimalusel ka internetivahendusel (näiteks e-avaldus).

Kvaliteedimärk

Kontrolli protsess (1/2)

Järelkontroll	
1	EMK teostab järelkontrolli tootja/töötleja üle. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kohustus kasutada ainult märgistatud puitu ning koostada vastavad aruandlust.
2	EMK teostab järelkontrolli toodangu kasutaja üle . <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kohustus täita lepingu tingimusi kvaliteedimärgi kasutamisel (nt osta märgistatud puitu).
3	EMK teostab järelkontrolli metsaomaniku üle. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kontrollib, et märgilepinguga võetud kohustused oleksid täidetud.
4	Tarbijakaitseamet teostab järelkontrolli toodangu edasimüüja üle. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Toodangu edasimüüja on kohustatud mitte eksitada tarbijat (nt eksitav reklaamkampania).

- ▶ Lepingud tootja, toodangu kasutaja ja metsaomanikuga on sõlmitud nõudega korrektse ja perioodilise aruandluse järele.
- ▶ Tootjal ja töötlejal lasub kohustus tõestada toodangu vastavust märgile.

Kvaliteedimärk

Kontrolli protsess (2/2)

Tootja, töötaja ja kvaliteedimärgi kasutaja järelkontroll

- ▶ Toodete tooraine päritolu järelkontroll peaks toimuma korda aastas ning lisaks erijuhud kaebuste korral.
- ▶ Erametsakeskuse esindajad külastavad tootjaettevõtet ning jälgivad, et dokumentaalselt tõestatu vastab ka tegelikkusele.
- ▶ EMK ja märgi kasutaja on sõlminud omavahel lepingu, mille tingimustel peaks olema EMK esindajatel võimalik pääseda ligi vajalikele dokumentidele, mille põhjal on võimalik jälgida kas tingimusi on täidetud või mitte (dokumentide ligipääs saab olla määratletud märgi statuudis kui ka lepingus).
- ▶ Järelkontrolli läbiviimisest märgi kasutajat eos ei informeerita, et ettevõttel ei oleks võimalik korrastada andmeid ning seeläbi võimalusel kompromiteerida õiget tulemit.
- ▶ Järelkontrolli tulemustest peaks ettevõtet teavitama kirjalikult, mille koopia salvestatakse ka EMK arhiivis koos otsuseks vajalike dokumentidega.
- ▶ Peale kahekordset tingimustele mittevastamist võetakse märgi kasutajalt märgikandmise õigus, ja juhul kui tegemist on tarneahelas oleva organisatsiooniga, kes ei teadnud ega kellel polnud põhjusi kahtluseks puidu või tarnitud toote mittevastavusest märgikandmise õigusele.

Kvaliteedimärk

Finantseerimisskeemid: Litsentsitasude näide (1/2)

1

▶ Litsentsitasud on protsentuaalses sõltuvuses ettevõtte käibega (nt ettevõtte kogukäive * X% = litsentsitasu)

- ▶ Litsentsitasusid makstakse sõltumata märgistatud toote müügis (eeldusel, et ettevõttel on ka teised tooted)
- ▶ Litsentsitasu on sõltuvuses ettevõtte käekäiguga
- ▶ Mida kallimad tooted, seda kõrgem litsentsitasu

+

- ▶ Võib tunduda ebaõiglane ettevõttele maksta tasu sõltumata toote müügist
- ▶ Litsentsitasu võib kujuneda liiga kõrgeks
- ▶ Kui ettevõttel läheb halvasti, võib mõjutada ja seada ohtu kvaliteedimärgi süsteemi rahastamise

-

2

▶ Litsentsitasud on sõltuvuses toodete läbimüügiga/tootmisega (nt X kuni 1,5X tk = Y hind; 2X tk kuni 3X tk = 2Y hind)

- ▶ Soosib väikeettevõtjat
- ▶ On sõltuv toote läbimüügist (tootmisest)
- ▶ On proportsionaalselt kasvav ning toote populaarsusega seotud

+

- ▶ Võib tunduda ebaõiglane suurtele ettevõtetele
- ▶ Toode võib olla kallis ja suure rentaabluusega, kuid müüakse väikses koguses, mistõttu litsentsitasu ei pruugi kajastada kõige täpsemalt
- ▶ Ettevõtte ei pruugi teada oma toodangu mahtu

-

3

▶ Litsentsitasudel on fikseeritud aastamaks toote kohta (X hind = toode)

- ▶ Aitab lihtsamini prognoosida kvaliteedimärgist saadavat tulu
- ▶ Lihtne hallata süsteemi
- ▶ Puuduvad komplitseeritud kalkulatsioonid ettevõtetele

+

- ▶ Võib osutada liiga kalliks väikeettevõtjatele
- ▶ Ei ole sõltuvuses toote läbimüügist ja populaarsusest

-

+

▶ Lisaks on sätestatud litsentsitasu nii metsaomanikele kui ka toodangu kasutajatel

Kvaliteedimärk

Finantseerimisskeemid: Litsentsitasude näide (2/2)

Kommentaariid

- ▶ Tootjale/töötlejale sätestada 3000 – 4000 kroonine litsentsitasu üheks aastaks.
- ▶ Metsaomanikele sätestatud 1000 kroonine litsentsitasu üheks aastaks.
- ▶ Kuna ettevõtete potentsiaalseid läbimüüke on väga raske prognoosida, oleks sobilikuks finantseerimissüsteemiks fikseeritud litsentsitasud.

Näide

▶ Eeldus: püsikulud programmi juurutamisel on (va kampaaniad) 300 000 krooni	Litsentsitasu tootjale	Eelarvetasakaal
	4000 kr litsentsitasu	100 toodet
	3500 kr litsentsitasu	86 toodet
	3000 kr litsentsitasu	75 toodet

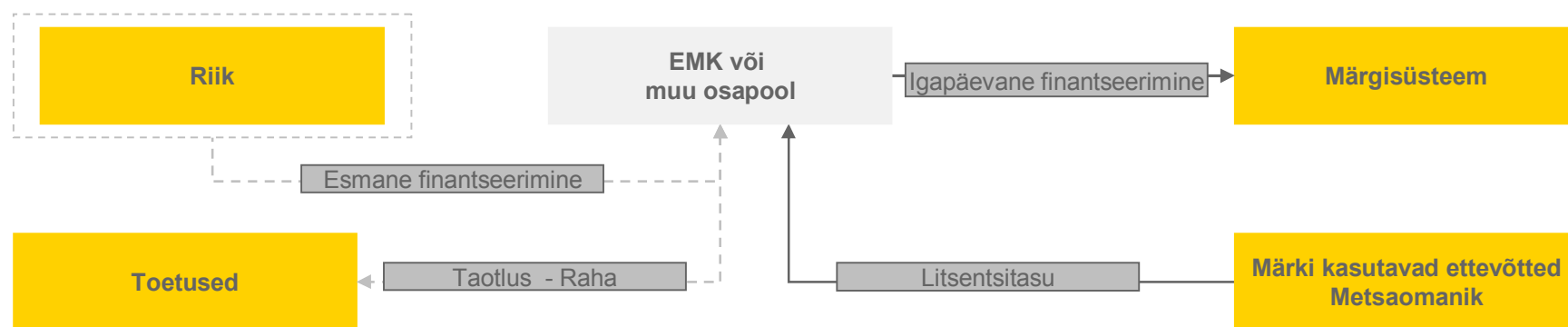
Kui aastane eelarve on 300 000 krooni, siis eelarvetasakaaluks oleks vaja näiteks 25 metsaomaniku ning 79 toote liitumist süsteemiga.

Näide 2

	Litsentsitasu	Vajaminevate litsentside arv
Tootja	3500 kr litsentsitasu	79 toodet
Metsaomanik	1000 kr litsentsitasu	25 metsaomanikku

Kvaliteedimärk

Finantseerimisskeemid

Kommentaariid	Vajaminev ressurss
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Märki sisse töötamisel oleks vaja esmast riigipoolset finantseerimist või kasutada toetusi. ▶ Välja oleks vaja töötada <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kvaliteedimärgi kontseptsioon ▶ Visuaalsed lahendused ▶ Turunduskampaania komponendid jms ▶ Edaspidised kulutused finantseeritaks litsentsitasudest ning võimalikest toetustest. Peamised jooksvad kulutused oleksid: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Teavitustegevus ▶ Lepingute haldamine ja kontroll ▶ Võimalik on rakendada võrreldavat finantseerimisskeemi Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoja kvaliteedimärgiga: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Teavitus- ja kampaaniategevused finantseeritakse toetustest ▶ Litsentsitasudest kaetakse toodete järelkontroll (laborianalüüsid, tooraine päritolu analüüsid jms) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kuna selline kvaliteedimärk puudub, siis oleksid suuremad kulutused süsteemi väljatöötamisel: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kvaliteedimärgi disainikuvand ▶ Visuaalsed ja interaktiivsed lahendused <ul style="list-style-type: none"> ▶ Veebilehekülg ▶ Plakatid, voldikud jms ▶ Teavituskampaania ▶ Kampaania hind võiks jääda 150 000 kuni 500 000 krooni vahemikku sõltuvalt kampaania suurusest. ▶ Hinnanguliselt oleks EMK'l vaja antud süsteemi administreerimiseks ühte täiskohaga töötajat.

Kvaliteedimärk

Administreerimine

Osapooled	Ülesanded	Administratiivne koormus
Erametsakeskus	<ul style="list-style-type: none">▶ Süsteemi haldamine<ul style="list-style-type: none">▶ Märgi statuudi koostaja ja omanik▶ Taotleja kõlbulikuks tunnistaja▶ Andmete haldaja▶ Kvaliteedimärgi teavitustegevuse teostamine▶ Süsteemi järelkontrolli teostamine	<ul style="list-style-type: none">▶ Hinnanguliselt 1 täistööajaga töötaja
Tarbijakaitseamet	<ul style="list-style-type: none">▶ Lõpptarbija kaitsmine<ul style="list-style-type: none">▶ Riikliku järelevalve teostamine tarbijakaitse valdkonda reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle	<ul style="list-style-type: none">▶ Koormus ei ole seotud programmi eelarvega

Kvaliteedimärk

Mõjurid

MAJANDUSLIKUD MÕJUD

- ▶ Süsteemi väljatöötamise faasis nõuab riigi (kaas)finantseerimist.
- ▶ EMK kulubaasi antud lähenemine ideaalis ei mõjutaks, sest administratiivkulud peaksid olema kaetud litsentsitasudest.
- ▶ Võib suurenda Eesti puidu tarbimise.
- ▶ Erametsa rentablusele ei avalda antud lähenemine olulist mõju, sest kvaliteedimärk ei nõua metsaomanikelt olulisi lisakulutusi (va aastane litsentsitasu).

SOTSIAALSED MÕJUD

- ▶ Suurem teadlikkus Eesti puidust toodetud keskkonnasõbralikest toodetest.
- ▶ Ühiskonna suurem teadlikus keskkonnasäästlikust metsamajandamisest ning loodusteadlikkusest üldiselt, mis toetab otseselt Looduskaitse Arengukava (2035. aastani) eesmärki mitmekesise ja kvaliteetse loodus- ja keskkonnaalase teabe tarbijale kättesaadavaks muutmise ning loodus ja keskkonnatemaatika kajastamise suurendamise kohta meedias.

KESKKONNAMÕJUD

- ▶ Kvaliteedimärk võib motiveerida metsaomanikke võtma lisakohustusi bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.
- ▶ Raiemaht jääb hinnanguliselt samaks või suureneb mõnevõrra süsteemi rakendamisel.

Kvaliteedimärk

Tugevused ja nõrkused ning kriitilised edutegurid

Tugevused

- ▶ Märgi kasulikkus propageerib kodumaiste keskkonnasäästlike puittoodete tarbimist.
- ▶ Suurendab usaldust Eesti päritolu puidutoodete vastu
- ▶ Lihtsustab kodumaiste puittoodete äratundmist .
- ▶ Kergendab tarbijate ostuotsuste tegemist.
- ▶ Võib tõsta kodumaise puidu kasutamist puidutööstuses.
- ▶ Tõstab keskkonnasäästliku ning bioloogilise mitmekesisusele suunatud kaitse osakaalu ilma riigi poolse konstantse toetuseta.

Nõrkused

- ▶ Kvaliteedimärgiga kaasneb lisakulu tootjale / töötajale.
- ▶ Kvaliteedimärk ei pruugi anda suuri lisavõimalusi turustamiseks mujal kui Eestis.
- ▶ Märgiga võivad lisanduda osalised kohustused EMK'le.
- ▶ Märgisüsteemi juurutamine võib osutuda kulukaks.

Kriitilised edutegurid

- ▶ Tootja ja töötaja peavad nägema selget nõudlust kvaliteedimärgi järele, mistõttu tarbijate keskkonnateadlikkuse tõusu võib pidada üheks kriitiliseks eduteguriks.
- ▶ Süsteem on tugevalt sõltuvuses teavitustegevuse edukusest:
 - ▶ Süsteem peab olema lõpptarbijale arusaadavalt kommuniqueeritud.
 - ▶ Sellest tulenevalt peab lõpptarbijaga nägema väärtust kvaliteedimärgiga toodetest.
- ▶ Süsteem ei tohi olla liiga keeruliste ja kulukate tingimustega erametsaomanikele.

Teemakava

Esitluse struktuur

1	Eraalgatuslik kaitse
2	Eraalgatusliku kaitse mudelid
2.1	Kompensatsioonisüsteemid
2.1.1	Vääriselupaikade kaitselepingud
2.1.2	Turupõhine kompensatsioon
2.2	Indulgents
2.3	Kvaliteedimärk
3	Kokkuvõte

Kokkuvõte

Kokkuvõte uuringust

Kokkuvõte

- ▶ Uuringus käsitleti järgmisi turupõhiseid bioloogilise mitmekesisuse kaitsesüsteeme:
 - ▶ Kompensatsioonimehhanismid
 - ▶ Vääriselupaikade lepingud
 - ▶ Turupõhise kompensatsiooni lepingud
 - ▶ Indulgentsi süsteem
 - ▶ Kvaliteedimärgi süsteem

- ▶ Kompensatsioonimehhanismid ning märgisüsteem on mudelid otseseks eraalgatuslikuks bioloogilise mitmekesisuse kaitseks, samal ajal kui indulgentsi süsteem pakub võimaluse bioloogilise mitmekesisuse turupõhiseks rahastamiseks.

Kokkuvõte

Soovitused

Soovitused mudelite rakendamiseks

- ▶ Võtta kasutusele turupõhise kompensatsiooni mehhanism. See võimaldaks ühtset kompensatsioonisüsteemi nii erametsas paiknevatele piiravatele kaitsealadele kui kohustusega mittehõlmatud aladele.
 - ▶ Asendada VEP lepingute süsteem turupõhise kompensatsioonisüsteemiga. Suunata VEP eelarvest tulevad rahad kohustusega mittehõlmatud alade bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.
 - ▶ Pakkuda alternatiivi kaitsekohustusega erametsamaa väljaostmisele. Eraldada 10%-30% piiravate kaitsekohustustega maade ostmise eelarvest turupõhisele kompensatsioonimehhanismile kaitsekohustusega metsades.
- ▶ Võtta kasutusele väljapakutud märgissüsteem, mis võimaldaks arendada bioloogilise mitmekesisuse kaitset erametsades ning samal ajal propageeriks Eesti puidust tooteid.
- ▶ Kaaluda indulgentsi mudeli kasutamist tulevikus, kui ilmneb täiendav bioloogilise mitmekesisuse kaitse finantseerimisvajadus.
- ▶ Suunata metsamaaga seotud rikkumistest saadav tulu otse metsa bioloogilise mitmekesisuse tõstmisele.